

**IV. OSNOVNA ŠOLA CELJE
RAZISKOVALNI KLUB HEUREKA**

DAN MLADOSTI V OČEH CELJANOV

RAZISKOVALNA NALOGA IZ ZGODOVINE

Avtorji:

NEJC PRELOŽNIK, 9. b

JAKOB DROFENIK, 9. b

JAŠA TOMAŽ KRAJNC, 9. b

Mentorica: Jerneja Pavlič, prof. zgod. in nem.

Celje, 2024

Zahvaljujemo se vsem, ki ste nam pomagali pri nastajanju naše naloge. Gospe Vesni Kočever se zahvaljujemo za pomoč pri naših prvih podvigih v Zgodovinskem arhivu Celje. Za prijazen sprejem v Muzeju novejšje zgodovine Celje in pomoč pri iskanju fotografskega materiala se zahvaljujemo gospe Darji Jan. Na Domoznanskem oddelku Osrednje knjižnice Celje nam je pripravila vire in nam nudila pomoč gospa Janja Jedlovčnik. Hvaležni smo vam. Prav tako hvala naši upokojeni svetovalni delavki gospe Mariji Kolar in naši učiteljici gospe Dragici Kranjc, ki sta bili pripravljeni z nami deliti njune spomine. Naša naloga je nastajala več mesecev in veliko dejavnosti smo opravili med poukom, zato hvala vsem našim učiteljem, ki so izostanke razumeli, predvsem pa hvala gospe Jelki Hribernik, ki je bila pripravljena nalogo lektorirati.

VSEBINA

POVZETEK	3
1 UVOD	4
1.1 Opredelitev in izbor raziskovalnega problema	4
1.2 Namen in cilj raziskovalne naloge	4
1.3 Hipoteze	4
1.4 Metode dela	5
2 TEORETIČNI DEL	6
2.1 Tito – kult osebnosti in prazniki v SFRJ	6
2.2 Titova štafeta in dan mladosti v SFRJ	7
2.3 Celje po II. svetovni vojni	10
2 PRAKTIČNI DEL	12
3.1 Dogajanje ob Titovi štafeti (1945–1956) v Celju	12
3.2 Dan mladosti v Celju (1957–1980)	15
3.3 Po Titu – Tito in dogajanje v Celju	33
3.4 Praznovanje dneva mladosti na celjskih osnovnih šolah	40
4 ZAKLJUČEK	44
5 LITERATURA	46
6 SEZNAM SLIK	50
7 PRILOGE	52

POVZETEK

Raziskovalna naloga prikazuje dogajanje ob dnevu mladosti v Celju, ki se je uradno proslavljalo v času SFRJ od 1957 do 1989. Ker je praznik spomin na rojstvo predsednika države Tita in ga od konca druge svetovne vojne do leta 1956 praznujejo s Titovo štafeto, je v nalogi povzeto tudi to dogajanje. Prikazani so pomembni dogodki in spreminjanje obeleževanja tega praznika, ki se že od samega začetka praznuje ne le 25. ampak cel mesec maj, ki dobi ime mesec mladosti. V nalogi je povzeto dogajanje ob tem prazniku tudi na nekaterih osnovnih šolah. Za bolj osebni prikaz dogajanja so v nalogi dodane osebne zgodbe in spomini. V zaključku raziskave je ključna ugotovitev, da je bil to praznik, ki je mladim pomenil veliko in so zanj v Celju in okolici pripravili nemalo kulturnih in športnih prireditev, a zaradi velikih političnih sprememb v osemdesetih letih način praznovanja izgublja svoj pomen.

1 UVOD

1.1 Opredelitev in izbor raziskovalnega problema

Raziskovalna naloga predstavlja dogajanje v Celju na dan mladosti, saj je to praznik, ki je na kulturnem in športnem področju združil vso mladino v nekdanji državi. Večina starejših ljudi se ga spominja z nostalgijo, na družabnih omrežjih pa nastajajo nove skupine, ki organizirajo dogodke ob tem dnevu. To temo smo izbrali tudi zato, ker glede dogajanja v knežjem mestu ni bilo narejene še nobene raziskovalne naloge ali druge raziskave. Velik vtis je naredilo na nas dejstvo, da so v prejšnjem stoletju imeli mladi svoj praznik, ki so ga množično praznovali in je z njim živela cela država. Kljub temu da se je uradno poimenovanje dan mladosti začelo uporabljati šele leta 1957, v nalogi predstavljamo tudi dogajanje pred tem, ki je v zgodovino zapisano kot Titova štafeta. Praznik je naredil velik vtis na nas, saj podobnega praznika nimamo in to na nek način pogrešamo. Obstaja mednarodni dan mladih, ki ga obeležujemo 12. avgusta.¹ Svetovni dan mladih praznuje tudi Katoliška mladina, ki se v začetku avgusta sreča s papežem.²

1.2 Namen in cilj raziskovalne naloge

Namen naloge je opisati začetke in razvoj dogajanja ob dnevu mladosti v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji (odslej SFRJ) s poudarkom na dogajanju v Celju. Za boljše razumevanje spreminjanja tega praznika naloga podaja teoretična izhodišča o dnevu mladosti ter jih v praktičnem delu ponazori s konkretnim dogajanjem v knežjem mestu. Ker smo osnovnošolci, bomo prikazali dogajanje na celjskih osnovnih šolah na ta dan. Cilj naloge je obuditi spomine starejših ljudi na ta praznik.

1.3 Hipoteze

V nalogi smo si postavili naslednjih 5 hipotez:

1. V Celju so vsako leto obeležili dan mladosti z vsaj eno prireditvijo.
2. V Celju je bil na dan mladosti glavni poudarek na športu.

¹ Republika Slovenija, Statistični urad. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/11262>, pridobljeno 20. 1. 2024.

² Svetovni dan mladih, Don Bosko Slovenija. Dostopno na: <https://donbosko.si/programi/salezijanska-mladina/svetovni-dan-mladih/>, pridobljeno 20. 1. 2024.

3. Dan mladosti so praznovali le mladi.
4. Na celjskih osnovnih šolah so obeležili dan mladosti s proslavo.
5. Dan mladosti je našim sogovorcem ostal v lepem spominu.

1.4 Metode dela

O dnevu mladosti smo najprej vprašali starše in stare starše o, nakar smo na medmrežju in v knjižnici poskušali zbrati čim več podatkov na to temo. Nato smo se osredotočili na celjske časopise. Najpomembnejše podatke smo našli v Savinjskem vestniku, Celjskem tedniku oziroma Novem tedniku ³, ki je na voljo tudi v digitalni obliki v Digitalni knjižnici Slovenije www.dlib.si. V Zgodovinskem arhivu Celje (odslej ZAC) hranijo kronike I., II. in III. osnovne šole Celje, osnovne šole Hudinja in osnovne šole Frana Kranjca. Te smo 25. 1. 2024 tudi pregledali in si izpisali podatke, ki nam pomagajo prikazati dogajanje ob tem dnevu na šolah. Mlajše celjske osnovne šole (OŠ Lava, OŠ Frana Roša) gradiva v ZAC še ne hranijo. Dogajanje na naši IV. osnovni šoli Celje smo pregledali v šolskem arhivu, ki prav tako hrani šolske kronike, a so precej pomanjkljivo napisane. Zato smo pregledali tudi vse zvezke z okrožnicami, v katerih je vse dogajanje popisano precej natančneje. Na Domoznanskem oddelku Osrednje knjižnice Celje smo iskali letopise in glasila osnovnih šol, a je le teh shranjenih zelo malo. S tem obdobjem zgodovine se ukvarja Muzej novejšje zgodovine Celje (odslej MNZC), kamor smo se prav tako obrnili za pomoč in dobili veliko slikovnega gradiva, ki ga v nalogi objavljamo. Ker naloga govori o delu zgodovine, ki so ga starejši ljudje doživeli, smo našo nalogo obogatili tudi s pričevanji naše upokojene svetovalne delavke in učiteljice petega razreda.

³ Za začetnika današnjega Novega tednika velja Nova pot, prvi povojni časnik na Celjskem, ki je začel izhajati 2. junija 1945 in doživel le 21 števil. Že spomladi naslednje leto ga je po zimskem premoru nadomestil tednik Na delo (od 13. 4. 1946 do 5. 10. 1946), glasilo Okrožnega odbora OF Celje. Časnik se je s številko 27 preimenoval v Naše delo (12. 10. 1946 do 24. 12. 1946). Po 37 številkah so časniki iz neznanih razlogov nehali izdajati in Celje je ponovno ostalo brez svojega časopisa. V začetku leta 1948 je 13. februarja izšla 1. številka Celjskega tednika, ki je izhajal do 4. 11. 1950, ko se je spremenil v **Savinjski vestnik (od 11. 11. 1950 do 30. 12. 1954) - Glasilo OF mesta Celja, Okraja Celje-okolice in okraja Šoštanj** (odslej: Savinjski vestnik). Od 7. 1. 1955 (8. letnik, 1. št.) je časnik zopet izhajal kot **Celjski tednik - glasilo socialistične zveze delovnih ljudi celjskega okraja** (odslej: Celjski tednik). 12. decembra 1968 je začel izhajati **Novi tednik: glasilo občinskih konferenc SZDL Celje, Laško, Mozirje, Slovenske konjice, Šentjur, Šmarje pri Jelšah in Žalec** (odslej: Novi tednik). 16. avgusta 1991 sta se Novi tednik in Radio Celje registrirala kot podjetje NT&RC d. o. o, tako se tednik še danes imenuje Novi tednik NT&RC. (Božanič, Hadžić, Klajnšek - Gražl, 2015.)

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Tito – kult osebnosti in prazniki v SFRJ

29. novembra 1945 je bila ustanovljena in poimenovana Federativna ljudska republika Jugoslavija, leta 1963 se ime spremeni v Socialistična federativna republika Jugoslavija (SFRJ), na razvoj države je vplivalo komunistično gibanje, saj je bilo prebivalstvo jugoslovanskih dežel večinoma iz zatiranega delavskega in kmečkega razreda.⁴

Josip Broz se je rodil 7. 5. 1892 v hrvaškem Zagorju v vasi Kumrovec v revni družini. V vajenskih letih, ko se je uril za ključavničarja, je prvič praznoval delavski praznik in sam začel s politično aktivnostjo. V prvi svetovni vojni so njegov polk premestili v Rusijo, kjer je padel v ujetništvo in izkusil februarско revolucijo. Pridružil se je Komunistični partiji Jugoslavije (odslej KPJ) in nekaj let prebil v zaporih, na begu in skrivanju. Njegova prva partijska naloga je bila deljenje letakov, ime Tito je bilo le eno izmed njegovih psevdonimov. V drugi svetovni vojni je postal generalni sekretar KPJ, po vojni pa doživljenjski predsednik. Gibanje neuvrščenih se mu pripisuje kot največji dosežek. Umrli je v Ljubljani 4. 5. 1980 zaradi gangrene, pokopan pa je v Hiši cvetja v Beogradu. Vodilni jugoslovanski politik je razumel, da mora biti dober vladar v stiku tako z visokimi politiki kot z navadnimi ljudmi, zato v očeh Jugoslovancev ni bil le predsednik, maršal in narodni heroj, ampak tudi tovariš, oče, prijatelj. Bil je karizmatična osebnost in nedvomno svetovno znan politik. Kumrovec in Hišo cvetja vsako leto, zlasti ob dnevu mladosti, obišče ogromno ljudi.⁵

Praznik je poseben dan, po navadi dela prost dan, določen v koledarju družbe, posvečen njej pomembnemu preteklemu dogodku. Praznični obred se izvaja po družbenih pravilih vedenja in dejavnosti. Dan republike, dan borcev in praznik dela so bili najpomembnejši državni prazniki v Jugoslaviji, vsaka zvezna republika pa je imela svoj republiški praznik ob dnevu vstaje. Na dan republike so izkazovali čast dosežkom partizanskega boja in slavili socializem. Zaradi skupnega življenja različnih narodov in manjšin so poudarjali skupno zgodovino in propagirali osnovne vrednote države. Pripadnost državi so krepili obvezni obiski antifašističnih spomenikov, ki so jih obiskovali šolarji. Vsak državni praznik so spremljali govori o herojski zgodovini, o veličastnosti združenja jugoslovanskih narodov, darovanju življenja prednikov in zemlji, ki je prepojena s krvjo. Vsak Jugoslovan se je moral zavedati pomena Narodnoosvobodilnega boja (NOB) in njegovih posledic.⁶

⁴ Mermolja, 1998, str. 134.

⁵ Želimorski, 2016, str. 11. Dostopno na: http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_zelimorski-tamara.pdf, pridobljeno 25. 11. 2023.

⁶ Prav tam, str. 13-15.

Povojna obnova je zajela tudi politiko in kulturo, tako je bilo prvo desetletje po vojni tudi desetletje določanja novih praznikov, ki so imeli poudarek na narodnoosvobodilnem boju. Do leta 1952 je za praznovanja skrbel Agitprop Centralnega komiteja Komunistične partije, po njegovi ukinitvi pa razne komisije. Tudi v Celju so se ljudje na praznike dolgo pripravljali in mesto olepšali z zastavami, cvetjem, transparenti. Ob državnih praznikih so mesto ob Savinji očistili, zasadili javne nasade ter urejali trge in parke. Povsod je izžarevala resnična prazničnost, pri kateri je vsaka generacija imela svojo vlogo.⁷

2.2 Titova štafeta in dan mladosti v SFRJ

Jugoslavijo je po 2. svetovni vojni najbolj zaznamoval njen predsednik Josip Broz - Tito. Dan mladosti je bil praznik, ki so ga Jugoslovani praznovali 25. maja na Titov »rojstni dan« in ob katerem je vsako leto potekala zaključna prireditev na stadionu Jugoslovanske ljudske armade (JLA) v Beogradu. Ta obred z nošenjem štafete se je neprekinjeno odvijal 42 let in se ni končal niti s smrtjo slavljenca leta 1980, temveč je dočakal svoj konec šele 7 let kasneje.⁸

Nošenje štafete ima svoje začetke v Kraljevini Jugoslaviji, kjer so tako častili mladino in mladega prestolonaslednika Petra. Ko so oktobra 1934 v atentatu v Marseillu ubili kralja takratne Kraljevine Jugoslavije Aleksandra, so člani Sokola iz Sarajeva v znak zahvale Petru in Aleksandru nosili 355 kilometrov do Oplenca pri Beogradu baklo. Zahvalili so se jima za podporo Sokolom in Aleksandrovemu prispevku pri pripojitvi Bosne in Hercegovine k Jugoslaviji. Za uvod v praznovanje polnoletnosti kralja so leta 1940 iz Celja, Maribora, Splita in Skopja v Beograd potovale štiri štafetne palice z dobrimi željami državljanov, nosilo jih je sedem tisoč članov Sokola. Na slovesnosti ob prihodu v Beogradu 6. septembra so bila sporočila predstavljena v glavno štafeto, ki jo je na dvor odnesel polkovnik Keković. Rojstnodnevne štafete še nekronanemu kralju so pojasnili kot spoj simbola moči in skupnosti, ker je šla iz roke v roko.⁹

To tradicijo so torej nadaljevali zmagovalci po drugi svetovni vojni, ki navad iz kraljevine načeloma niso marali. Začelo se je z mladim kraljevičem Petrom, nadaljevalo pa s Titom do njegove pozne starosti. Zgodbo o Titovi štafeti so oblikovali kot željo ljudstva, da izrazi svojo vdanost, naklonjenost predsedniku in pripravljenost, da se ohrani celovita država bratskih narodov.¹⁰

⁷ Trateški, 2005, str. 129.

⁸ Kastelic, 2020, str. 3. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-3SRLSHCA/13dfb3dc-4183-4250-9a84-455d9f1c7858/PDF>, pridobljeno 15. 12. 2023.

⁹ Bojan Tomažič, Dan mladosti in 22 tisoč štafet, Delo, 23. 5. 2021. Dostopno na: <https://vecer.com/v-nedeljo/dan-mladosti-in-22-tisoc-stafet-10243179>, pridobljeno 10. 1. 2024.

¹⁰ Prav tam.

Leta 1945 je v Beograd pripotovala prva Titova štafeta, nastala po predlogu mladincev iz Kragujevca, predlagal jo je Josif Prohaska, profesor telovadbe na kragujevski gimnaziji, ki je bil navdušen nad slovesnim prenosom olimpijske bakle skozi Kragujevac leta 1936. Prvi kragujevski štafeti so dodali modro knjigo s čestitkami in podpisi mladincev. Titu so jo izročili 25. maja, ko naj bi imel rojstni dan. Ta dan se je kot njegov rojstni dan začel uveljavljati med vojno, ko je bil vrhovni poveljnik partizanskih čet, na ta dan se je zgodil desant na Drvar.¹¹ Centralni komite Zveze socialistične mladine Jugoslavije je sklep o štafeti posredoval 11. 4. 1945 vsem mladinskim vodstvom, ko so na Hrvaškem in v Sloveniji še potekali zadnji boji: »... ob 53-tem rojstnem dnevu tovariša Tita bo naš oddelek za fizkulturo in šport organiziral masoven štafetni tek mladincev širom Jugoslavije. Mladi tekači bodo nosili lepo izdelane palice, v katerih bo pisna čestitka ob rojstnem dnevu našega maršala.«¹²

Po podatkih Muzeja zgodovine Jugoslavije v Beogradu je bilo do leta 1956 milijon dvesto nosilcev štafet in 22 tisoč štafetnih palic, med katerimi so bile republiške, pokrajinske, mestne, tudi potapljači so pod vodo plavali z njimi, planinci so se z njimi slikali na najvišjih vrhovih, padalci so skakali iz letal z njimi v roki, celo golobi pismonoše so nosili miniaturne. Zvezne štafete so imele replike, torej maršal ni dobil štafete, ki so jih nosili ljudje, ampak tisto, ki je na varnem čakala v Beogradu.¹³

Leta 1957 je Titova štafeta postala štafeta mladosti. Od takrat so nosili samo eno, zvezno štafeto, ki je Tito ni sprejemal pred Belim dvorom, ampak na nogometnem stadionu pred plesalci in telovadci. Le leta 1978 je maršal ni sprejel, ker je imel močan išias in se je težko gibal.¹⁴ Ob preimenovanju je Tito dejal, da je to »dan mladosti, dan športa, mlade generacije in njenega nadaljnjega intelektualnega in fizičnega napredka«. Praznik se je od takrat še bolj osredotočal na jugoslovansko mladino, Tito pa je ostal osrednja figura čaščenja.¹⁵

Toda dan mladosti ni bil le en dogodek v enem dnevu, ampak je predstavljal mesece priprav, ki so vključevale nošenje štafete po državi ter množične proslave v večjih urbanih središčih. Nekatera večja mesta so organizirala razne kulturne dogodke, posvečene slavljenju, s pestrim programom pa so priprave omogočile širšim množicam vsaj posredno udeležbo. Najverjetneje so se spontano razvile iz spremljanja glavne štafete, ki je potovala skozi kraj.¹⁶

Torej že pred 25. majem se je tudi s plakati, poštnimi znamkami, televizijskimi in radijskimi oddajami širilo veselo vzdušje in usmerjalo pozornost državljanov v prihajajoči praznik. V

¹¹ Prav tam.

¹² Strlič, 2009, str. 58.

¹³ Prav tam.

¹⁴ Prav tam.

¹⁵ Želimorski, 2016, str. 16. Dostopno na: http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_zelimorski-tamara.pdf, pridobljeno 25. 11. 2023.

¹⁶ Prav tam, str. 17.

zadnjem tednu so se s cvetjem urejene ulice napolnile z ljudmi. Tudi otroci so v uniformah z rdečimi rutkami in modrimi kapicami izkazovali spoštovanje predsedniku in spodbujali mlade. Na sam dan mladosti je dogajanje na stadionu uživalo ogromno medijsko pozornost. Predvajanje na nacionalni televiziji je spremljalo na milijone ljudi.¹⁷

Titov rojstni dan se je praznoval tudi po njegovi smrti. Kljub temu da štafete ni bilo več mogoče izročiti pravi osebi, je slavlje potekalo še naprej, vendar so nove okoliščine porajale dvome o smislu praznovanja. V čas pokojniku do leta 1983 niso nosili štafete, nato so običaj obudili. Praznovanje rojstnega dne pokojnega predsednika so v Sloveniji proti koncu osemdesetih let vedno bolj zavračali, ljubljanski študentje so se dnevu mladosti in štafeti javno posmehovali, tako da so iz lesa klesali ogromno palico. Gibanje Novi kolektivizem je plakat za praznik oblikovalo na osnovi nacistične simbolike. Sicer ni bil nihče aretiran, a plakatna afera je precej zamajala meddržavne odnose. Dan mladosti se je praznoval od 1945 do 1988, vendar zadnje leto ni bilo štafete. Veljal je za enega največjih praznikov v Jugoslaviji z udeležbo vsakega tretjega državljan, a je postal kljub svojemu velikanskemu pečatu prvi jugoslovanski praznik, ki je prenehal obstajati.¹⁸

Nošenje štafetne palice in vso dogajanje ob tem lahko razdelimo na tri obdobja:

- Titova štafeta (1945—1956)
- Štafeta mladosti (1957—1980)
- Po Titu – Tito (1981—1991)¹⁹

Slike 1, 2 in 3: Plakati Titove štafete, dneva mladosti in plakat²⁰, ki povzroči plakatno afero²¹

¹⁷ Prav tam, str. 18.

¹⁸ Prav tam, str. 22, 23.

¹⁹ Strlič, 2009, str. 58.

²⁰ 25. maj: Dan mladosti, Upokojen.si, 25. 5. 2022. Dostopno na: <https://upokojen.si/nostalgija/25-maj-dan-mladosti/>, 15. 2. 2024.

²¹ Jure Trampuž, Plakatna afera, Mladina, 24. 5. 2007. Dostopno na: <https://www.mladina.si/97147/plakatna-afera/>, pridobljeno 15. 2. 2024.

2.3 Celje po II. svetovni vojni

Mesto Celje se je začelo širiti in razvijati industrijo v drugi polovici 19. stoletja, na kar močno vpliva izgradnja južne železnice, s katero dobi Celje povezavo do Dunaja leta 1846. Tako so se tudi ljudje množično preseljevali v mesto. V primestnem naselju Gaberje so nastale poleg najstarejše industrijske cone delavske kolonije.²² Med obema vojnama je predstavljalo eno najhitreje razvijajočih se industrijskih središč v Sloveniji in Jugoslaviji. Število zaposlenih v celjski industriji je iz 1.600 delavcev pred vojno naraslo do začetka druge svetovne vojne na 3000.²³ V mestu so delno regulirali reko Savinjo, obnavljali so stavbe v mestnem jedru, po Plečnikovem načrtu je bila pozidana palača takratne Ljudske posojilnice, nastala so nova naselja na pobočju Jožefovega hriba, na Otoku in Dolgem polju.²⁴

Po 2. svetovni vojni in po množičnih zaplembah in nacionalizaciji celjskih podjetij sta se v Celju pričela intenzivna industrializacija in urbanizacija, zaradi česar so se razvile nove proizvodne panoge, pojavila pa so se tudi obsežna industrijska in stanovanjska območja. Kmalu se je sprožil proces deagrarizacije, pri katerem so se ljudje s podeželja izseljevali v mesto Celje, saj je število delovnih mest močno presegalo število delovno aktivnega prebivalstva, industrializacija pa je sprožala obsežne dnevne migracije delavcev. Industrijska proizvodnja je potekala na podlagi planskega gospodarstva, pri čemer je država določala gospodarsko usmerjenost in število delovne sile ter načrtovala stopnjo dohodka.²⁵ Med večjimi industrijskimi podjetji sta poleg Cinkarne in tovarne EMO bila še proizvajalec pisarniške opreme Aero Celje in Zlatarna Celje. Mesto je bilo znano po zelo močni tekstilni industriji: blagovni znamki Toper in Metka sta bili priznani in cenjeni v širšem gospodarskem prostoru.²⁶

Tako kot je industrializacija prinesla velike spremembe, se je v drugi polovici 20. stoletja spremenila tudi podoba mesta. Kljub nekajkratnemu povečanju urbane površine in rasti prebivalstva (16.400/1931, 27.000/1961 in 41.000/1991) je historično mestno jedro ohranilo vse mestne funkcije.²⁷

V Celju so bili sredi osemdesetih let 20. stoletja hkrati z gospodarstvom razviti tudi šolstvo, kultura, zdravstvo in šport. Šolstvo je bilo precej razvito že pred vojno, že od leta 1808 ima mesto svojo gimnazijo. Leta 1986 so imele osnovne šole 7100 otrok, glasbena šola 600 otrok in srednje šole, ki so pokrivale vse temeljne stroke, 8500 dijakov.²⁸

²² Milko Mikola, 1996, str. 7–9.

²³ Prav tam, str. 26–27.

²⁴ Stopar, 1986, str. 111.

²⁵ Prav tam, str. 118–120.

²⁶ Celje international. Dostopno na: <http://celje-international.com/sl/celjsko-gospodarstvo/>, pridobljeno 25. 1. 2024.

²⁷ Kocuvan Polutnik, 1999, str. 85. Dostopno na: <file:///C:/Users/uporabnik/Documents/Mesta%20in%20urbanizacija.pdf>, pridobljeno 19. 1. 2024.

²⁸ Stopar, 1986, str. 120.

Pred 2. svetovno vojno je večina kulturnih dejavnosti temeljila na amaterskih prizadevanjih, po vojni pa dobi Celje veliko kulturnih institucionalnih hramov: Zavod za spomeniško varstvo, Zgodovinski arhiv, Pokrajinski muzej (ustanovljen že leta 1883), Muzej revolucije, Slovensko ljudsko gledališče, Knjižnico Edvarda Kardelja. Ob ustanovah in več kot petdesetih kulturnih društvih se je razvilo živahno kulturno življenje. Mladinski pevski festival in Teden domačega filma sta bili dve celjski prireditvi, ki sta izstopali iz regionalnega okvira.²⁹

²⁹ Prav tam, str. 137, 138.

2 PRAKTIČNI DEL

3.1 Dogajanje ob Titovi štafeti (1945–1956) v Celju

Prvo omembo Titove štafete v časopisih zasledimo leta 1948, saj je bilo Celje nekaj časa brez lokalnega časopisa. Na sončni dan, v petek 21. 5., je obširni teren Celja dobil praznično podobo: poti, posipane s cvetjem, zastave, okrašena okna in kolone mladih ter pionirjev iz vseh koncev celjskega okraja. V mestu jih je pričakalo 4000 ljudi, pionirski odredi z zastavicami so preplavili trg, slavnostni govorci so pozdravljali zbrane.³⁰

Sliki 4 in 5: Titova štafeta v Celju leta 1948³¹

Leta 1949 je v Celje prispelo 20 štafet, tekačem je 3000 glava množica pripravila prisrčen sprejem pred poslopjem Mestnega ljudskega odbora (odslej MLO), kjer jih je pozdravil eden izmed članov mestnega komiteja Komunistične partije Slovenije (odslej KPS), prečitali so nekaj pozdravnih pisem, ob zvokih godbe pa so tekači nadaljevali pot proti Ljubljani.³²

Mesto Celje se je posebej dobro pripravilo na prihod Titovih štafet leta 1950, saj so v nedeljo, 21. 5., mladi tekači preplavili ceste na Celjskem, v mestu pa so jim pripravili sprejem z godbo na pihala Sindikalno kulturnega umetniškega društva (odslej SKUD) France Prešeren,

³⁰ Za Titov rojstni dan, Celjski Tednik, letnik I, št. 13, 29. 5. 1948, str. 1.

³¹ Prav tam.

³² Vse naše ljudstvo je z navdušenjem sprejelo nosilce štafete s pozdravi maršalu Titu, Celjski tednik, letnik II, št. 22, 26. 5. 1949, str. 1.

pozdravnimi govori in branjem čestitke mesta Celja Titu. V dobrih treh urah je nad 1300 mladincev izvedlo štafetni tek.³³

Leta 1951 je glavna štafeta prispela v Celje okrog enajste ure in tukaj jo je pričakala večtisočglava množica. Ob mogočnem ploskanju so jo ponesli naprej proti Zidanem Mostu.³⁴

Ob Titovem okroglem rojstnem dnevu so tudi v Celju kljub slabemu vremenu pripravili ob osmi uri zjutraj pred stavbo MLO praznovanje v čast maršalu. Zbralo se je veliko število meščanov, mladine in vojske. Mestne ulice so bile okrašene z zastavami, otroci so v rokah nosili cvetje, igrala je godba. Nad mestom je z akrobatskim poletom jemalo dih letalo ljudske tehnike. Ob 8.10 so z vseh strani pritekale štafete četrti, šol in ustanov, ob 8.30 pa še glavna štafeta v spremstvu konjenice in motornih vozil. Z govori predstavnikov različnih organizacij se je prireditev končala, ne pa tudi vse dogajanje na predvečer 25. maja. V Narodnem domu je bil slavnostni koncert godalnega orkestra SKUD Ivan Cankar pod vodstvom Dušana Sancina. Pred koncertom je imela govor o pomembnosti praznika sekretarka MK KPS Vrabičeva. Istega dne zvečer je bila tudi slavnostna akademija v Mestnem gledališču, kjer so nastopili pionirji in mladinci telovadnega društva Partizan, in sicer so prikazali parterno gimnastiko in vaje na orodju.³⁵ Na ta večer so na Jožefovem hribu pionirji ob velikem jubileju predsednika zažgali kres, ob ognju pa recitirali in peli pesmi. V nedeljo, 25. maja, so se prav tako v dvorani Mestnega gledališča zbrali najboljši pionirji iz celega mesta. Okrog 400 otrok je prejelo odredno zastavo in prebralo pionirsko zaobljubo. Zaobljubi je sledil kulturni program, ki so ga pripravili pionirji sami, in sicer so peli, igrali harmoniko, recitirali in prikazali nekaj telovadnih točk. Proslavo je vodil predsednik mestnega pionirskega sveta Anton Aškerc, zaključili so jo vsi prisotni s petjem pesmi Hej, Slovani.³⁶

19. maja 1953 so celjske organizacije in društva po večtedenskih pripravah dočakale veliki dan – prihod Titove štafete. Pionirji in mladinci so s štafeto v rokah tekali po enajstih progah po Celju in okolici. Ob 8.21 so se lokalne štafete po tridesetih minutah teka zbrale pred magistratom, kjer so krajšo slovesnost spremljali številni Celjani. Lokalne štafete s pozdravi Titu so predali tekačem ob glavni progi.³⁷ V Savinjskem vestniku so že 16. maja napovedovali velik dogodek, na katerem so pionirji in mladinci v pisanih telovadnih oblačilih oživel vse poti v mestu, sam dan pa so kasneje opisali tako:

»19. maja je tradicionalna Titova štafeta razgibala vse prebivalce naših vasi, industrijskih krajev, šolsko mladino, športnike naših društev in telovadce partizanske organizacije. Njim so se priključili na glavnih progah še gasilci in pripadniki PLZ ter borci JLA. Tekachi Titove štafete so

³³ Nad 1400 mladincev in mladink je preneslo čestitke tovarišu Titu, Celjski tednik, letnik III, št. 21, 27. 5. 1950, str. 1.

³⁴ Sprejem Titove štafete v Celju, Savinjski vestnik, letnik IV, št. 21, 26. 5. 1951, str. 1.

³⁵ Celje ob 60-letnici Maršala Tita, Savinjski vestnik, letnik V, št. 21, 24. 5. 1952, str. 1.

³⁶ Naši ljudje so pokazali veliko ljubezni svojemu voditelju – Maršalu Titu, Savinjski vestnik, letnik V, št. 22, 31. 5. 1952, str. 1.

³⁷ Goropevšek, 2001, str. 194.

povsod bili deležni prisrčnega sprejema, kjer so jih pionirji obsipali s cvetjem, šolska mladina jih je pričakala s petjem in spontanim vzklikanjem »Tito, Tito«, želeč pri tem, da tekači ponesejo ta njihov pozdrav tja proti naši prestolnici, kjer živi in dela za našo skupnost in lepše življenje nas vseh priljubljeni predsednik republike. Lepo sončno vreme je v vseh teh mladih ljudeh, ki so aktivno sodelovali v štafeti, dvignilo že itak praznično razpoloženje. Ni mogoče naštevati prisrčnih sprejemov Titove štafete, ki so jih tekači doživeli tam na Kozjanskem, pa po vsej Savinjski dolini in na vseh ostalih progah od Konjic do Rimskih Toplic, od Rogatca do Celja, pa tudi v vseh tistih predelih, ki so močno odmaknjena od večjih centrov. Triumfalen sprejem je bil pripravljen v Celju, kamor so se zlivale vse lokalne proge iz Celja-okolice in številne proge v samem mestu. Šolska mladina, partizanovci in delavci-športniki so dobesedno preplavili celjske ulice in so iz vseh kotičkov našega mesta in obrobnih predelov prinesli čestitke našega prebivalstva k 61. rojstnemu dnevu tov. Tita. Pred magistratom se je zbrala okrog 8000 glava množica, ki je prisrčno pozdravljala prihod posameznih štafet, godba na pihala SKUD France Prešeren je s koračnicami in partizanskimi melodijami dala prireditvi še lepše obeležje, mladina celjskih šol pa je nenehno obsipavala s cvetjem številne nosilce štafetnih palic. Kar 43 štafetnih palic se je zbralo že do Celja, v njih pa preko 120 pozdravnih čestitk, ki jih je prenašalo 2.291 tekačev. Po prihodu štafete ob spremstvu atletov Kladivarja, delavcev iz celjske Cinkarne, ki so spremljali štafeto iz Vojnika do Celja in še od tod dalje proti Laškemu in konjenikov konjskega kluba Savinja iz Celja ter številnih tekačev vseh celjskih društev in organizacij, je bila pred magistratom svečanost, na kateri je govoril o pomenu Titove štafete in osebnosti Tita predsednik MK LMS Celje tov. Šega Ljuban, nakar so bile prečitane pozdravne čestitke komunistov mesta Celja, vseh organizacij Celja-okolice in največjega delovnega kolektiva TEMPO iz Celja. Nato je major JLA tov. Petrovič Tomo predal štafetno palico borcem celjske garnizije, predsednik MLO Celje tov. Jerman Riko pa štafetno palico mesta Celja vrhunskim telovadcem Partizana Celje-Gaberje, ki so nato odhiteli ob zvokih godbe naprej tja proti Zidanemu mostu, spremljani od stotine tekačev. (...) Letošnja Titova štafeta je presegla pri svoji izvedbi, udeležbi tekačev in vsega prebivalstva z udeležbo na številnih mitingih, vsa predvidena pričakovanja. Postala je last vse naše šolske mladine, vseh telovadcev in športnikov, pa tudi vseh ostalih prebivalcev brez ozira na socialno poreklo. Po prvih podatkih spremljevalcev te štafete je v njej sodelovalo v obeh okrajih preko 3500 tekačev, kjer jih je skozi posamezne kraje pozdravljalo preko 25.000 prebivalcev! Številke, ki povedo marsikaj, ki nam potrjujejo geslo naše mladine: »Mi smo Titovi — Tito je naš!«³⁸

Tudi naslednje leto se je v sredo, 19. maja, na Titovem trgu³⁹ zbrala množica predvsem mladih in šolarjev, ki je sprejela glavno štafeto iz Maribora, ki je pritekla ob spremstvu konjenice in motornih vozil. Po glavnih ulicah so izobesili zastave, pred vhodom v unionsko dvorano pa je

³⁸ Savinjski vestnik, letnik VI, 23. 5. 1953, št. 20, str. 1.

³⁹ Današnji Krekov trg.

igrala godba na pihala SKUD France Prešeren. Štafeto so pozdravili predsednik Sveta za kulturo in prosveto okraja Celje ter drugi predstavniki različnih celjskih organizacij.⁴⁰

Kljub slabemu vremenu so, slavnostno ob zvokih koračnice godbenikov, sprejeli nosilce štafet leta 1955, med katerimi so bili tudi pionirji vseh celjskih osnovnih šol. Sprejeli so jih številni govorci, brali so pozdravne govore in kot zaključujejo v Celjskem tedniku, je štafeta postala najmnogičnejša manifestacija ljudi, posebej mladine.⁴¹ V sredo, 25. 5. 1955, so na atletskem stadionu Kladivar v čast Titovemu rojstnemu dnevu izvedli Pionirski dan, na katerem je nekaj tisoč pionirjev celjskih zavodov sprejelo v pionirsko organizacijo 240 cicibanov. Zaobljubi so sledili pevski, recitatorski, telovadni in plesni nastopi.⁴²

Slika 6: Člani telovadnega društva Partizan Celje mesto, ki tečejo s štafeto mladosti od cerkve sv. Danijela proti Kapucinskemu mostu v Celju.⁴³

Tudi zadnje leto Titove štafete so pred mestnim magistratom vsi vidni celjski politiki sprejeli 6000 zbranih. Tekalce je šolska mladina obsipavala s cvetjem in navdušeno pozdravljala, vsaka štafeta pa je po mikrofону prebrala voščilo Titu. Nato je štafeta ob spremljavi godbenikov nadaljevala pot proti Rimskim Toplicam.⁴⁴

3.2 Dan mladosti v Celju (1957–1980)

Leta 1957 Titovo štafeto zamenja izraz štafeta mladosti, 25. maj pa se tudi uradno praznuje kot dan mladosti. Tako je prva štafeta mladosti leta 1957 odšla na pot iz rojstnega kraja

⁴⁰ Savinjski vestnik, letnik VII, 21. 5. 1954, str. 1.

⁴¹ Kljub slabemu vremenu nadvse svečan sprejem Titove štafete v Celju, Celjski tednik, Letnik VIII, št. 20, 20. 5. 1955, str. 1.

⁴² Pionirski dan v Celju, Celjski tednik, letnik VIII, št. 21, 27. 5. 1955, str. 1.

⁴³ Štafeta mladosti v Celju, Kamra, 14. 5. 2019. Dostopno na: <https://www.kamra.si/album-slovenije/stafeta-mladosti-v-celju/>, pridobljeno 15. 2. 2024.

⁴⁴ Topli pozdravi ljudstva celjskega okraja dragemu maršalu Titu, Celjski tednik, letnik IX, št. 21, 25. 5. 1956, str. 1.

maršala Tita, iz Kumrovca. ter pot nadaljevala v Sloveniji, in sicer so jo mladinci, pionirji in vojaki prenesli iz Celja, Trbovelj, Ljubljane in Sežane preko meje na Hrvaško.⁴⁵ Na ta dan so v Celju kljub slabemu vremenu izpeljali prvo parado mladosti, na kateri so se predstavili vsi pomembnejši športni klubi, pionirski odredi vseh osnovnih šol ter pevski zbori in člani kulturnih društev. Parado so zaključili pripadniki predvojaške vzgoje in skupina mladih konjenikov. Po paradi je sledil nastop prek 600 pevcev, ki jih je spremljala godba na pihala. Trg V. kongresa⁴⁶ je bil nabito poln.⁴⁷ V celjskem časopisu so se poklonili Titu tudi z voščilom:

»25. maj praznujemo torej kot dan naše mladosti, dan naših zmag, dan ko se je rodil največji vodnik naših narodov, ki je izšel iz ljudstva s široko odprtim srcem za želje in cilje delovnih ljudi, človek z železno voljo ter polno ljubezni do delavskega razreda. V tem znamenju praznujemo jutrišnji praznik. Prav posebno svečano pa ga bo proslavila mladina, ki je pravi naslednik velike setve, ki so jo jugoslovanski narodi v težkih pogojih sejali pod vodstvom maršala Tita. Zato bomo jutri sprostili naša srca in vsi skupaj z našo mladino vred vzklikali iz dna duše: Še na mnoga leta, naš dragi predsednik in maršal, tovariš Tito!«⁴⁸

Slika 7: Prva parada mladosti v Celju leta 1957⁴⁹

Leta 1958 se je po celi državi praznoval dan mladosti. Posebej je bila poudarjena proslava v Beogradu. V Sloveniji se je sedaj že drugo leto praznoval praznik, ki poudarja pomen mladine in mladih.⁵⁰ V okviru praznovanja dneva mladosti so za 21. maj določili nov praznik vajeniške

⁴⁵ Strlič, 2009, str. 63.

⁴⁶ Današnja Prešernova ulica.

⁴⁷ Velika parada mladosti v Celju, kljub slabemu vremenu, Celjski tednik, letnik X, št. 20, 31. 5. 1957, str. 1, 3.

⁴⁸ Še na mnoga leta, tovariš Tito, Celjski tednik, letnik X, št. 19, 24. 5. 1957, str. 1.

⁴⁹ Velika parada mladosti v Celju, kljub slabemu vremenu, Celjski tednik, letnik X, št. 20, 31. 5. 1957, str. 1.

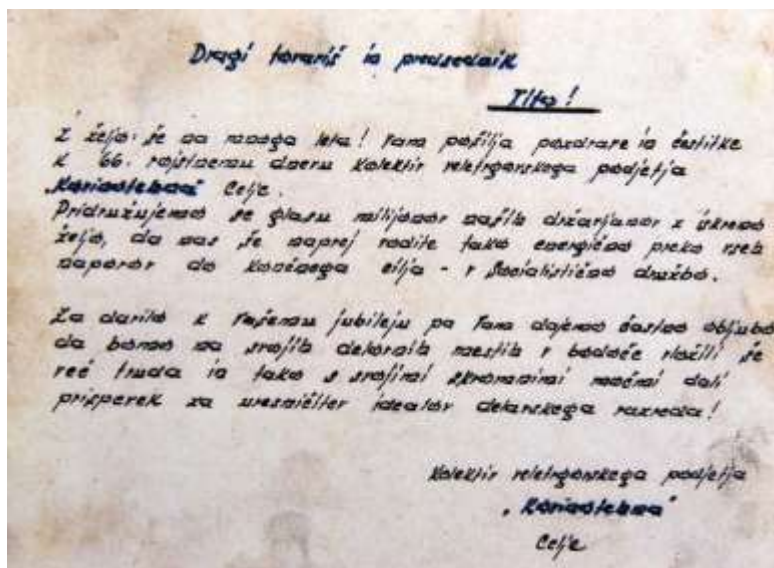
⁵⁰ Zaključne festivalske prireditve v Celju, Celjski tednik, letnik XI, št. 21, 30. 5. 1958, str. 1.

mladine, ki so jo proslavili v unionski dvorani s svečano proslavo.⁵¹ Ker je to leto prišel 25. maj ravno na nedeljo, je bilo v mestu zelo živahno:

»Celje, 25. maja. Nedelja. Nebo je modro in sonce pripeka in žge. Mesto je svečano. Vsepovsod zastave in vrvež. Tu so se zbrali pionirji, udeleženci II. okrajnega mladinskega festivala, prirejenega na čast dneva mladosti in rojstnega dne maršala Tita, — ene največjih prireditev, kolikor jih je v Celju bilo po osvoboditvi. Okolica II. gimnazije — Vodnikova, Kocbekova in Miklošičeva ulica so zaprte. Tu so miličniki — pionirji, ki usmerjajo promet, kajti na dvorišču II. gimnazije se pripravljajo pevski zbori za popoldanski zaključni nastop. Mesto je zaživelo že v zgodnjih jutranjih urah, ko si povsod lahko srečaval skupine pionirjev, vedre in razposajene obraze, ki jim niti vročina ni mogla do živenga. Bili so zagoreli od sonca in žejo so si gasili s sladoledom in »lučkami«. V dopoldanskih in popoldanskih urah je bilo več kulturnih in športnih prireditev. Dopoldne sta bili dve gledališki predstavi: Celjsko gledališče je uprizorilo Jurčka, Svoboda iz Zagrada pa Desetnico Alenčico. Razen tega so bile dopoldan še tri lutkovne predstave: Rdeča kapica na II. osnovni šoli, Hudobni graščak na Učiteljski in Težave Peteršiljkove mame na II. gimnaziji. Ob enajstih dopoldne so bile v Gubčevi ulici tekme s skiroji, popoldne pa rajalni nastop, nastop mladih harmonikarjev in baletnih plesalcev, ki so ga ob 17. uri priredili pionirji odreda »Toneta Tomšiča« na I. osnovni šoli. V nadaljevanju festivalskega programa so pripadniki obeh celjskih partizanskih društev pripravili nastop na telovadišču v Kersnikovi ulici; na igrišču ob Kersnikovi ulici pa so člani celjskega Aero-kluba spuščali motorne in druge modele. Kajakaško društvo »Rinka« je v okviru ljudske tehnike priredilo ob 17. uri tekme na Savinji; mladim udeležencem festivala pa so se na dvorišču občinskega ljudskega odbora predstavili še mladi taborniki. Poleg vsega tega si je mladina ogledala tudi Celjski muzej, tehnično razstavo na II. gimnaziji, ki jo je pripravilo okoli 200 pionirjev — članov 14 krožkov — otvoritve so se udeležili predstavniki okrajnih oblastnih in političnih forumov — razstavo na Industrijski kovinarski šoli, v Tovarni emajlirane posode in drugod. Vrh prireditev pa je bil veličasten nastop pevskih zborov na dvorišču II. gimnazije. Tu so najprej nastopili zbori iz Rečice pri Laškem, Šmihela nad Mozirjem, Polja ob Sotli, Šentjurja, Žalca, Frankolovega, Slovenskih Konjic, Rogaške Slatine, Šmarja in II. gimnazije — posamezno, nato pa so združeni preko 4200 pevcev — pod vodstvom Jurčka Vrežeta in ob spremljavi godbe na pihala »France Prešeren« zapeli še tri pesmi — Zima že zapušča nas. Puntarsko in Lepo je v naši domovini biti mlad...«⁵²

⁵¹ 21. maj je vajenska mladina svečano proslavila, Celjski tednik, letnik XI, št. 20, 23. 5. 1958, str. 1.

⁵² Zaključne festivalske prireditve v Celju, Celjski tednik, letnik XI, št. 21, 30. 5. 1958, str. 1.

Sliki 8 in 9: Štafetna palica kolektiva Kovinotehna Celje s pismom predsedniku Titu, 1958⁵³

Leta 1959 je štafeta potekala zelo podobno kot prejšnja leta. Sodelovali so mladi športniki in mnogi pionirji. Štafetno palico s pozdravi in čestitkami ob 67. rojstnem dnevu je predsedniku izročila mlada Celjanka Stanka Goriškova, mladinska aktivistka in članica Zveze komunistov iz Cinkarne.⁵⁴ Na dan mladosti se je v Narodnem domu v Celju odvila revija mladinskih zborov, na kateri so pogrešali gledalce iz vrst šolskih delavcev, ki so ta ponedeljek imeli prost dan.⁵⁵

Leta 1960 se je po celjskih ulicah razvila veličastna parada mladosti, pri kateri je sodelovalo nad 2000 mladih ljudi, gledalo pa jo je več tisoč Celjanov. Tako lepe prireditve po besedah novinarjev tistega časa v Celju že dolgo ni bilo. Potekala je dobro uro po celem Celju. Zvečer so praznični dan zaključili na telovadni akademiji, kjer so nastopili člani partizanskih telovadnih društev iz okraja.⁵⁶

⁵³ MNZC, Splošna zgodovinska zbirka, S 24600.

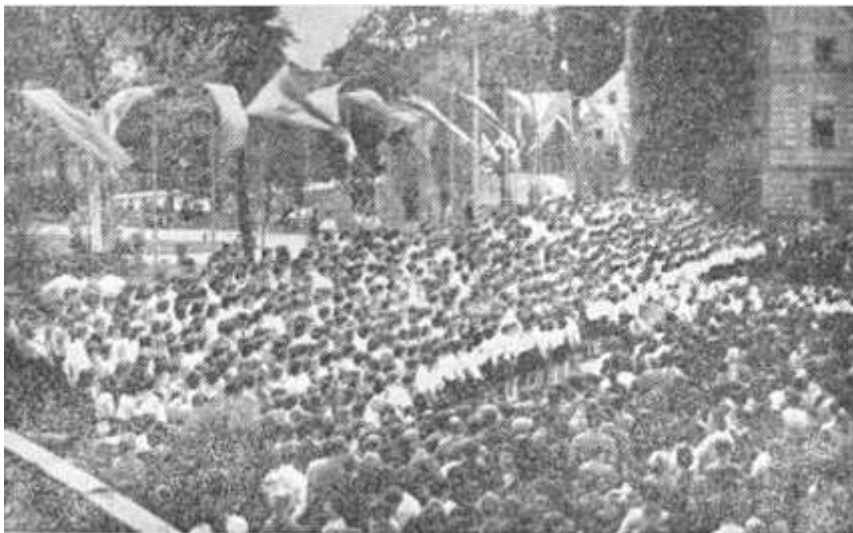
⁵⁴ Mogočne manifestacije ob rojstnem dnevu predsednika Tita, Celjski tednik, letnik XII, št. 21, 29. 5. 1959, str. 1.

⁵⁵ Revija mladinskih zborov, Celjski tednik, letnik XII, št. 21, 29. 5. 1959, str. 4.

⁵⁶ Celjska mladina ob svojem in Titovem prazniku, Celjski tednik, letnik XIII, št. 21, 27. 5. 1960, str. 1.

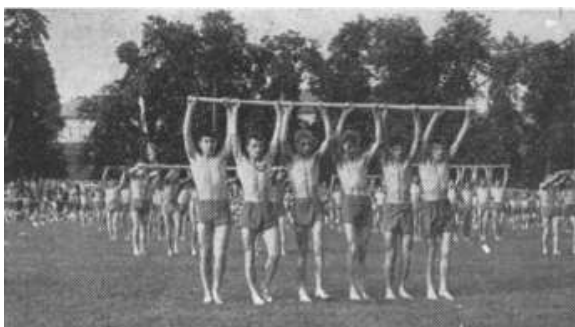
Slike 10, 11, 12: Parada mladosti v Celju leta 1960⁵⁷

Že tretje leto zapored se je odvijal mladinski pevski festival, ki je lepo popestril dogajanje ob dnevu mladosti tudi z manifestativnim nastopom na Šlandrovem trgu⁵⁸, kjer je ob spremljavi godbe zapelo dva tisoč mladih.⁵⁹

Slika 13: Nastop dva tisoč mladih pevcev⁶⁰

Leta 1961 je 7000 pionirjev in mladincev počastilo dan mladosti na »veličastnem javnem telovadnem nastopu« na Glaziji.⁶¹ Prvi in drugi razred so prikazali štafetne igre, starejši so pokazali znanje na gredi in v igri z žogo, mladinci pa ritmične vaje in narodna kola. Program je popestril prikaz atletskih disciplin ter orodnih telovadcev.⁶² Vedno pomembnejši in večji je postajal tudi mladinski pevski festival, na katerem se je predstavilo kar 39 zborov.⁶³

⁵⁷ Celjska mladina ob svojem in Titovem prazniku, Celjski tednik, letnik XIII, št. 21, 27. 5. 1960, str. 1.

⁵⁸ Današnji Gledališki trg.

⁵⁹ Dva tisoč mladih pevcev na manifestativnem nastopu, Celjski tednik, letnik XIII, št. 21, 27. 5. 1960, str. 1.

⁶⁰ Prav tam.

⁶¹ 7000 mladih ljudi na Glaziji, Celjski tednik, letnik XIV, št. 19, 26. 5. 1961, str. 10.

⁶² Uspela revija, Celjski tednik, letnik XIV, št. 20, 2. 6. 1961, str. 10.

⁶³ Na pravi poti, Celjski tednik, letnik XIV, št. 19, 26. 5. 1961, str. 1.

Slike 14 - 17: Revija šolske telesne vzgoje 1961 in ritmične vaje mladink⁶⁴

Leta 1962 je praznovanja močno okrnilo slabo vreme, načrtovane športne in pevske dejavnosti so v veliki večini odpadle. Kljub temu so se pionirji in mladinci celjskih osnovnih šol zbrali na Šlandrovem trgu. Po nekaj nagovorih so prebrali brzojavko, ki jo je celjska mladina poslala predsedniku Titu ob sedemdesetem rojstnem dnevu, nato so zapeli in zaplesali kolo.⁶⁵

Slika 18: Štafeta mladosti 1962⁶⁶

Ob prazniku leta 1963 je bila pozornost usmerjena predvsem na pevce, ki so v velikem številu v dvorani Uniona in Narodnega doma ob praznovanju praznika pokazali svoj talent. Prva in najpomembnejša prireditev je bil Zlet mladine in predstavnikov Jugoslovanske ljudske armade v petek popoldne na Ostrožnem. Na prireditvi sta govorila podpolkovnik Mijo Katovič in sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov Celje Stane Divjak. Vreme je bilo mladim naklonjeno in na Ostrožnem so preživeli res prijetno popoldne. Več kot tisoč petsto mladincev in vojakov se je zgrnilo na livado v gozdiču, plesali so, peli in se pogovarjali o življenju v JLA ter o sodelovanju med mladimi domačini in vojaki. Zvečer istega dne je celjski občinski komite Zveze mladine priredil zakladni tek po celjskih ulicah. Sodelovalo je trinajst ekip mladinskih aktivov in dve ekipi predstavnikov JLA. Tekli so od kina Uniona po Cankarjevi ulici. Prvo mesto

⁶⁴ Prav tam.

⁶⁵ V Celju za dan mladosti, Celjski tednik, letnik XV, šte. 21, 1. 6. 1962, str. 2.

⁶⁶ MNZC, FZ3 4750, Štafeta od Celja do Mozirja, 9. 4. 1962, foto M. Božič.

je osvojila ekipa gimnazije in s tem tudi prehodni pokal. V soboto pa je bil v Narodnem domu mladinski ples, ki so ga imenovali »ples mladosti«.⁶⁷

Leta 1964 je mladina celjske občine v nedeljo, 25. 5., priredila veličastno parado mladosti po ulicah knežjega mesta. Okoli 10.000 mladincev in pionirjev je napolnilo trg V. kongresa, kjer je mladim govoril predsednik občinske skupščine tovariš Marjan Učakar. Ob deveti uri dopoldan so po praznično okrašenih ulicah Celja zadonele koračnice in okoli deset tisoč mladih ljudi se je zvrstilo v veličastno povorko mladosti. Paradni sprevoz je potekal mimo železniške postaje po Cankarjevi in Vodnikovih ulici, na Šlandrov trg, mimo spomenika NOV in po Ljubljanski cesti na Trg V. kongresa, kjer se je v veselem vzdušju odvil program, ki so ga popestrile tri godbe na pihala, jazz orkester ter pevci in recitatorji celjske gimnazije.⁶⁸ Mladinski pevski festival postaja vedno pomembnejši, a ga ne povezujejo več z dnevom mladosti, saj se tudi termin prestavi na prvi teden v juniju.

Slike 19-22: Parada mladosti v Celju 1964⁶⁹

Leta 1965 so v okviru dvajsetletnice osvoboditve in dneva mladosti na ploščadi pred celjsko gimnazijo odkrili spomenik partizanskemu pesniku narodnemu heroju Karlu Destovniku - Kajuhu, delo akademskega kiparja Marjana Keršiča - Belača. Odkritju so prisostvovali visoki državni predstavniki Franc Leskošek - Luka, Viktor Avbelj, Beno Zupančič in pisatelj France Bevk. Vsi so bili Kajuhovi tovariši in soborci iz legendarne XIV. divizije. Govorom, ki so slavili Kajuha, je sledil kulturni program: recitacije, petje pevskega zbora Svoboda in godba na

⁶⁷Številne prireditve ob dnevu mladosti, Celjski tednik letnik XVI, šte. 21, 31. maj 1963, str.1.

⁶⁸Veličasten pohod mladih, Celjski tednik letnik XVII, št. 21, 29. 5. 1964, str. 1 in 8.

⁶⁹ Prav tam.

pihala.⁷⁰ To leto so najbolj prizadevnim mladincem v Celju priredili v Slovenskem ljudskem gledališču svečano akademijo ob dnevu mladosti, na kateri so mladince pozdravili visoki gostje: pisatelja France Bevk in Stane Terčak ter pesnik Fran Roš. Na akademiji je nastopil harmonikarski zbor in zbor IV. osnovne šole, dijaki srednjih šol so pripravili recital slovenske poezije, predstavniki JLA pa zanimiv kviz, na katerem sta se pomerili ekipi Ekonomske šole in Cinkarne. Zmagala je ekipa Ekonomske šole. V zabavnem delu programa je nastopil zabavno-glasbeni ansambel iz Tovarne emajlirane posode in mladinski »diksilend« ansambel.⁷¹ Dvajseto obletnico osvoboditve in dan mladosti so počastili tudi na Glaziji, kjer je pred 4000 gledalci nastopilo 8000 pionirjev in mladincev, ki so po nekaj letih zopet pripravili odličen telovadni nastop.⁷²

Sliki 23⁷³ in 24⁷⁴: Odkritje Kajuhovega spomenika pred celjsko gimnazijo

Leta 1966 je bila pozornost usmerjena na proslavo OŠ Hudinja, kjer so na novem športnem igrišču priredili športne igre. Zbralo se je več kot tisoč gledalcev, med njimi tudi nekateri visoki predstavniki šolskih in političnih vodstev, ki so navdušeno pozdravili vse nastopajoče v desetih točkah skrbno pripravljenega in odlično izvedenega programa.⁷⁵

Leta 1967 so v torek, dva dni pred dnevom mladosti, cicibani celjskih varstveno-vzgojnih ustanov pripravili izredno prisrčno slovesnost. V veliki dvorani Narodnega doma so nastopili s celo vrsto glasbenih, telovadnih in ritmičnih točk, ki so navdušile tako najmlajše obiskovalce kot tudi njihove spremljevalce. Otroci so obiskovalce s svojim trdom zelo presenetili.⁷⁶ Atletsko društvo Kladivar je na svojem stadionu na dan mladosti pripravilo prvo pionirsko

⁷⁰ Celjani so se oddolžili, Celjski tednik, letnik XVIII, št. 21, 28. 5. 1965, str. 1.

⁷¹ Uspela akademija, Celjski tednik, letnik XVIII, št. 21, 28. 5. 1965, str. 2.

⁷² Manifestacija mladih, Celjski tednik, letnik XVIII, št. 21, 28. 5. 1965, str. 1.

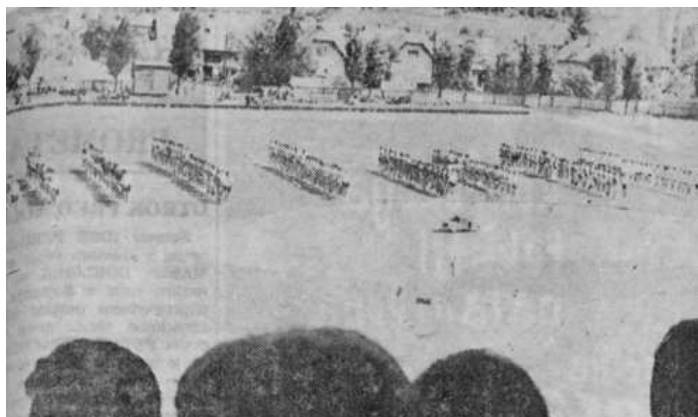
⁷³ Celjani so se oddolžili, prav tam.

⁷⁴ Aristovnik, 2018, str. 93.

⁷⁵ Praznik na Hudinji, Celjski tednik, letnik XIX., št. 20, 27. maj 1966, str. 1.

⁷⁶ Cicibani za dan mladosti, Celjski tednik, letnik XX, št. 18, 25. 5. 1967, str. 2.

atletsko olimpijado, na kateri so mladi športniki prikazali »odlične rezultate, ostre borbe in discipliniranost.«⁷⁷

Slika 25: Pionirska atletska olimpijada leta 1967⁷⁸

Leta 1968 je svečan sprejem štafete mladosti potekal v stilu ustvarjalnosti. Na dan proslave so trg napolnili mladi iz šol, delovnih organizacij in okoliških krajev. Zbrali so se mladi, da bi čimbolj svečano sprejeli nosilce štafete mladosti, ki je Titu na dan mladosti prinesla najtoplejše pozdrave vseh mladih. Štafetno palico so Celjani prejeli iz rok laških mladincev in jo ponesli po celjskih ulicah. Ob 16.20 so med veliko množico na Trg V. kongresa pritekli pionirji, mladinci, taborniki in pripadniki JLA. Na svečani tribuni je nosilec štafetne palice Aleksander Kerstein, predsednik astronavtično-raketnega kluba Celje, izročil palico podpredsedniku občinskega komiteja ZMS Celje, Tonetu Bornšku. Vlado Bukvič, dijak celjske gimnazije, je prebral pozdravno pismo celjske mladine tovarišu Titu in v njem poleg želja in pozdravov dragemu voditelju povedal tudi to, da se mladi zavedajo velikih možnosti, da pokažejo svojo ustvarjalnost in da bo ta v prihodnje še večja. Po dobro pripravljenem kulturnem programu je Tone Bornšek predal štafetno palico dijakinji šole za zdravstvene delavce Jožici Žgur, celjski mladinci so popoldne predali štafeto mladim iz Žalca. Celjski mladi in z njimi tudi stari občani so tako zopet zelo svečano proslavili prihod štafete mladosti, še posebej pa so se izkazali mladinci iz tovarne EMO, Vojnika in IV. osnovne šole Celje, ki so pripravili svoje lokalne štafete.⁷⁹

⁷⁷ Množica talentov, Celjski tednik, letnik XX, št. 18, 1. 6. 1967, str. 15.

⁷⁸ Prav tam.

⁷⁹ Svečani sprejem štafete mladosti, letnik XXI., št. 19, 23. 5. 1968, str. 1.

Slika 26: Svečan sprejem štafete mladosti leta 1968⁸⁰

V počastitev dneva mladosti so 24. 5. 1969 pri I. osnovni šoli otvorili novo športno igrišče, ki je bilo poleg te šole namenjeno tudi šolskemu centru za blagovni promet, Zavodu Ivanke Uranjekove in gojencem doma Vere Šlandrove. Otvoritev so združili s proslavo, akademijo na prostem in športnimi prireditvami.⁸¹ To leto je bila proslava ob dnevu mladosti združena s proslavo ob petdeseti obletnici ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije. Svečana prireditev, za katero so kulturni program pripravili dijaki in dijakinje celjske pedagoške gimnazije, je bila v Narodnem domu. Ob tem prazniku je članske izkaznice dobilo 71 novih komunistov.⁸²

Posebej veličastno so praznovali v Celju dan mladosti leta 1970: »Mladina celjskega področja še nobeno leto ni tako svečano proslavila svojega največjega praznika meseca oziroma dneva mladosti, številne prireditve od športnih, kulturno-zabavnih, do raznih parad in podelitev priznanj, so se zvrstile v vseh občinskih središčih in mnogih drugih manjših krajih. Počastili so svoj dan, rojstni dan maršala Tita in številne obletnice, ki nas letos vežejo s spomini na bližnjo preteklost. Vloga mlade generacije, če jo že tako imenujemo, je iz dneva v dan večja in kar je še pomembnejše ter bogatejše za naš narod je to, da se mladi ljudje s svojim učenjem, delom, vključevanjem v reševanje problemov na vseh področjih in s stalno prisotno željo, ne samo jemati temveč tudi dati, oziroma prispevati po svojih močeh k razvoju naše socialistične družbe. Lahko rečemo, da danes ogromna večina naše mladine ne izpolnjuje svoje vloge, ki sta jo v najtežjih časih začrtala KPJ in SKOJ. Tudi danes se mladi borijo za boljšo prihodnost, za lepše življenje, čeprav na drug način, namreč s svojim delom, z vsem kar lahko prispevajo. Mladi so napovedali boj vsemu, kar ni samoupravno, kar ni demokratično in humano, postali so nosilci

⁸⁰Prav tam.

⁸¹ Igrišče – za dan mladosti, Novi tednik, letnik XXII, št. 20, 23. 5. 1969, str. 8.

⁸² Foto vesti, Novi tednik, letnik XXII, št. 21, 28. 5. 1969, str. 16.

naprednih idej, polni energije in volje, da jih uresničijo. S tem dajejo tovarišu Titu najlepše darilo za njegov praznik. Ko se njihovim čestitkam pridružujemo tudi mi, zakličimo: ŠE NA MNOGA LETA, DRAGI TOVARIŠ TITO.»⁸³

Ob mesecu mladosti je občinska konferenca ZMS Celje pripravila zaključno prireditev, na kateri so sodelovali delovni kolektivi celjskih podjetij, ki so se pomerili v malem nogometu, šahu, streljanju in kegljanju. Športno dogajanje je popestril kulturni program godbe na pihala France Prešeren, zabavni ansambel Gemini, harmonikarski orkester Svoboda, tamburaški orkester, folklorna skupina iz Šempetra in recitatorske točke pedagoške gimnazije.⁸⁴ 28. maja je Celje bilo prizorišče finalnih športnih tekmovanj, na katerih so sodelovali osnovnošolci in srednješolci iz vse države. Praznovanja se je udeležilo 1200 mladincev in mladink.⁸⁵

*Slika 27: Parada mladosti 1971*⁸⁶

Prireditev Mladi mladim je potekala v čast 80. rojstne dne Tita. Mladinski klub Celje je v Narodnem domu s pomočjo pripadnikov JLA, mladih iz Aera, pedagoške gimnazije in ansambla Plaz pripravil dvourni program, na katerem so se ekipe sodelujočih pomerile tudi v kvizu o Titu.⁸⁷ Na predvečer Titovega rojstnega dne je bila v mestnem parku »prireditev, kakršne že dolgo ni bilo v mestu ob Savinji.« Mladi so uživali ob nastopu gimnazijskega pevskega zbora, recitacijah, nastopu ritmične skupine, plesu folklorne skupine iz hudinjske osnovne šole. Zvečer je bil v parku mladinski ples. Mladina je plesala ob ritmih ljubljanskega ansambla Union.⁸⁸

⁸³ Ob dnevu mladosti, Novi tednik letnik XXIII., šte. 21, 27. 5. 1970, str. 1.

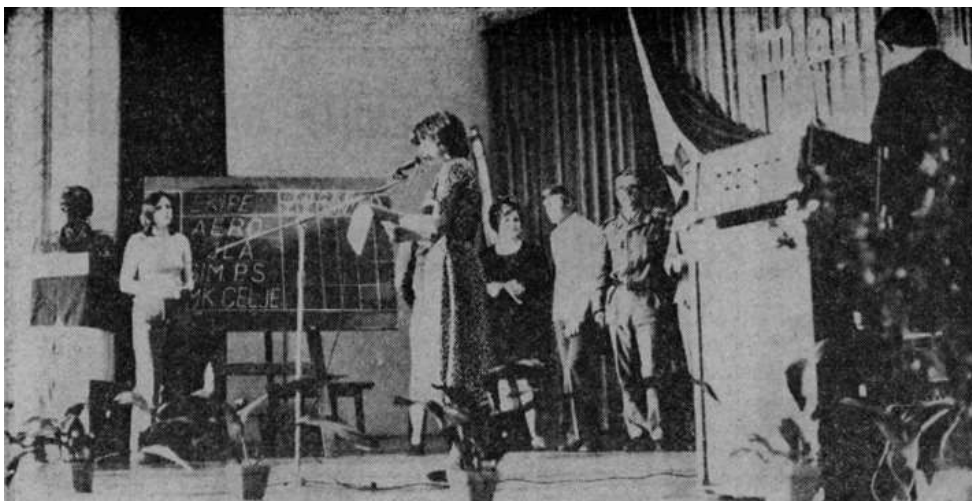
⁸⁴ Parada mladinske dejavnosti, Novi tednik, letnik XXV, št. 20, 27. 5. 1971, str. 13.

⁸⁵ Parada mlade športne aktivnosti, Novi tednik, letnik XXV, št. 21, 3. 6. 1971, str. 3.

⁸⁶ Parada mladinske dejavnosti, Novi tednik, leto XXV, št. 20, 27. 5. 1971, str. 13.

⁸⁷ Mladi mladim, Novi tednik, letnik XXVI, št. 21, 25. 5. 1972, str. 24.

⁸⁸ Mladost v maju, Novi tednik, letnik XXVI, št. 22, 1. 6. 1972, str. 15.

Slika 28: Prireditev Mladi mladim⁸⁹

Leta 1973 se je odvila osrednja prireditev ob dnevu mladosti v mestnem parku na drsališču. Po kulturnem programu sta sledila sprejem pionirjev v Zvezo mladine in podelitev nagrad prizadevnim mladincem. Za konec so se mladi lahko zavrteli v modernih ritmičnih vokalno-instrumentalnega ansambla Ultra 7.⁹⁰

Tudi naslednje leto se je okrog 3000 mladih kljub dežju zbralo v celjskem parku, kjer so ob kulturnem programu sprejeli nove pionirje in nagradili najzaslužnejše mladince.⁹¹ Prav tako pa se je tega leta sklenila več tisoč kilometrov dolga pot štafete mladosti.⁹²

Slika 29: Dan mladosti leta 1974⁹³

⁸⁹ Mladi mladim, Novi tednik, letnik XXV, št. 21, 25. 5. 1972, str. 24.

⁹⁰ Osrednja prireditev za dan mladosti, Novi tednik, letnik XXVI, št. 19, 24. 5. 1973, str. 17.

⁹¹ Proslavo motil dež, Novi tednik, letnik XXVIII, št. 21, 30. 5. 1974, str. 2.

⁹² Tako ti voščimo, Novi tednik, letnik XXVIII., št. 20, 23. 5. 1974, str. 1.

⁹³ Prav tam.

V letu 1975 je mladina praznovala cel mesec mladosti v duhu dela in nenehnih aktivnosti. Največja prireditev je bila zopet pod streho mestnega drsališča, kjer so ponovno sprejeli nove mlade v mladinsko organizacijo.⁹⁴

Leta 1976 so poleg sprejema novih mladincev v mestnem parku obeležili dan mladosti z izletom pionirjev celjskih šol v Kumrovec, kjer so si ogledali Titov rojstni kraj.⁹⁵ Osnovnošolci vseh celjskih šol so se na stadionu Kladivar zbrali na pionirski atletski olimpijadi, ki so jo zaradi slabega vremena izpeljali šele 3. junija.⁹⁶

Slika 30: Sprejem mladinke v ZSMS⁹⁷

Leta 1977 je bila po dolgih letih premora 21. 5. v Celju parada mladosti, ki je nosila polno ime »Parada mladosti, delovne ustvarjalnosti in obrambne pripravljenosti Celja«. Dogajanje se je začelo s pesmijo združenih pionirskih zborov in godbe na pihala. Nato so pripadniki vojske, milice, civilne in narodne zaščite, kulturna ter športna društva in šole poskrbeli za odlično parado.⁹⁸

⁹⁴ Pozdrav Titu, Novi tednik, letnik XXIX, št. 21, 29. 5. 1975, str. 2.

⁹⁵ S Titom naprej, Novi tednik, letnik XXX, št. št. 21, 27. 5. 1976, str. 1.

⁹⁶ Danes popoldan pionirska olimpijada, Novi tednik, letnik XXX, št. 22, 3. 6. 1976, str. 16.

⁹⁷ S Titom naprej, Novi tednik, letnik XXX, št. št. 21, 27. 5. 1976, str. 1.

⁹⁸ Tone Vrabl, Prikaz vsega kar imamo in kar zmoremo, Novi tednik, letnik XXXI, št. 21, 26. 5. 1977, str. 4, 5.

Slike (30 – 39): Parade mladosti leta 1977 iz reportaže v Novem tedniku:⁹⁹

Kaj bi brez veterenov — gasilcev, kaj bi brez teh dobrih ljudi? Arto Sola — pomembnost njene vloge je potrdila navzočnost na paradi.

Tehniška sola — zanjo so rekli, da bi lahko imela svoje samostojno parado, a tih se pripravili.

Komandant parade Branko Martić je sporočil komandantu prve partizanske vojske Francu Leskošku-Luki, da je parada nared.

V sklopu splošnega ljudskega odpora so bili tri dni čisti rešilski konjarski klubi, ki so se na paradi z lepo urejenimi in močnimi nastopom le paradi izkazali.

⁹⁹ Prav tam (Foto: Drago Medved).

Zbručeni v eni vrsti: prapori svete borbe. Odlikovanja na prsih govore svoje zgodovine. Tisto, ki je potrjuje zanos v očeh prekaljenih borcev.

Drumsko ploskanje je postavlilo pripravnike naše slavne armade. S strunskim korakom so mladi fantje pokazali čvrstino, ki je tako značilna za vojsko.

Človek, delo, kultura! Te tri besede pomenijo veliko, a ne vse, kar kljub številni odločitvi niso mogli povedati vsa delovna ljudje na sobotni manifestaciji vnanja, dušne volje in moči.

Traktorji širskih železarjev: simbol v imenu celotnega celjskega gospodarstva.

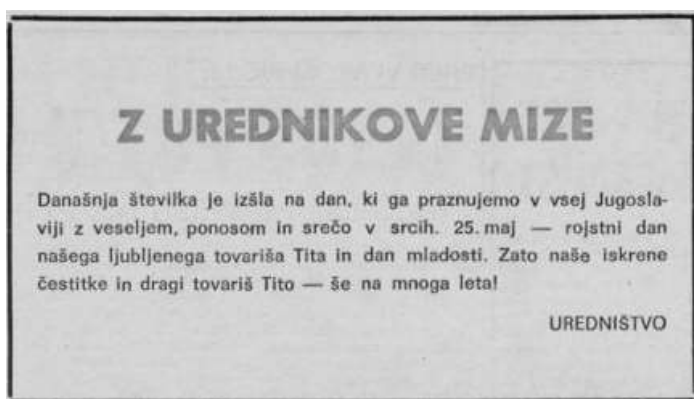
Fotografije te parade ob 85. rojstnem dnevu maršala Tita hranijo tudi v MNZC:

Slike 40¹⁰⁰, 41¹⁰¹ in 42¹⁰²: Parada mladosti leta 1977

Leta 1978 je bila 25. maja osrednja prireditev ob dnevu mladosti v hali Golovec. V vrste ZSMS so sprejeli sedmošolce celjskih osnovnih šol ter nagradili najbolj zaslužne mladince. Program so popestrili člani kulturnega društva France Prešeren.¹⁰³

Slika 43: Voščilo uredništva Novega tednika ob dnevu mladosti¹⁰⁴

¹⁰⁰ MNZC, FZ3 2774-1, Titova štafeta v Celju, 1977, foto Drago Medved.

¹⁰¹ MNZC, FZ3-12, Titova štafeta v Celju, 1977, foto Drago Medved.

¹⁰² MNZC, FZ3 2774-5, Titova štafeta v Celju, 1977, foto Drago Medved.

¹⁰³ Plakete najaktivnejšim, Novi tednik, letnik XXXII, št. 20, 25. 5. 1978, str. 1.

¹⁰⁴ Prav tam.

Naslednje leto so prav tako potekale cel mesec maj slovesnosti in prireditve v čast mladih in njihovih dosežkov ter v čast Titu. Pionirji so v sedmem razredu sneli rdeče rutke in sprejeli mladinsko člansko izkaznico, na predvečer dneva mladosti so zagoreli številni kresovi, izvedli so akcije čiščenja okolja, v Mladinskem centru so odprli razstavo srednješolskih glasil, stekla pa je tudi akcija »vsak mladinec član vsaj enega društva.« Osrednja slovesnost v počastitev tega dne je bila ponovno v Golovcu, kjer so recitatorji, pevski zbori in plesne skupine poskrbeli za kulturni del programa. Na koncu so podelili enajstim najzaslužnejšim mladincem priznanja plakete mladosti. V okviru dneva mladosti se predstavijo prve raziskovalne naloge, kar pomeni začetek mladinskega raziskovalnega dela Mladi za napredek Celja.¹⁰⁵

Slika 44: Naslovna slika Novega tednika leta 1979¹⁰⁶

Kljub Titovi smrti so tudi leta 1980 počastili dan mladosti z osrednjo prireditvijo v Golovcu, kjer so nastopili otroški zbor I. celjske čete, dve folklorni skupini ter vojaki s pevskim zborom, orkestrom in recitatorji.¹⁰⁷

Slika 45: Nastop pevskega zbora na prireditvi v Golovcu leta 1980¹⁰⁸

V počastitev dneva mladosti se je to leto v športni dvorani Tehnične šole Celje odvijala slavnostna akademija z bogatim kulturnim programom: pevski zbor, zabavni ansambel,

¹⁰⁵ Plakete mladosti, Novi tednik, letnik XXXIII, št. 20, 24. 5. 1979, str. 2.

¹⁰⁶ Mladi izbrali Titovo pot, Novi tednik, letnik XXXIII, št. 20, 24. 5. 1979, str. 1.

¹⁰⁷ Vojaki predstavili kulturno dejavnost, Novi tednik, letnik XXXIV, št. 20, 22. 5. 1980, str. 16.

¹⁰⁸ Prav tam.

recitacije in ples folklorne skupine. Najuspešnejši dijaki so prejeli priznanja šole, za konec so člani športnega društva Tehnik odigrali improvizirano tekmo v košarki in odbojki, mladi telovadci pa so navdušili z akrobatskimi veščinami.¹⁰⁹

Na osrednjo prireditev ob dnevu mladosti v Beograd, ki je potekala po smrti Tita, se je odpravilo 200 srednješolk, ki so izvedle točko pod naslovom »Sporočilo Jugoslavije svetu«.¹¹⁰ Med srečnimi izbrankami je bila tudi naša učiteljica Dragica Kranjc, ki je takole opisala to dogajanje: *»Najbolj mi je ostal v spominu 25. maj 1980. Takrat sem obiskovala 3. letnik I. gimnazije v Celju. Izbrana sem bila v skupino plesalk za nastop na stadionu v Beogradu na predvečer Titovega rojstnega dne. Vsako leto so izbirali plesalce po različnih mestih v SFRJ; tega leta sta v Sloveniji bila na vrsti Celje in Novo mesto. Izbrali so samo dekleta (višina okrog 165 cm), s posluhom in smislom za ritem. V tem letu so v Celju izbirali dijakinje z današnje 1. gimnazije ter z GCC (takrat Pedagoška gimnazija Celje). Ko sem izvedela, da sem izbrana, je bilo veselje neopisljivo! Ne spomnim se dogodka kasneje, ki bi bil primerljiv po intenzivnosti mojih občutkov. Z vajami smo začeli ob koncu zime; vodila nas je ga. Marija Cankar, prof. športne vzgoje na gimnaziji. Ples, gibi, glasba, ... vse je bilo izbrano, ona nas je morala vsega samo naučiti. Morale smo biti do popolnosti usklajene. Ni bilo škoda časa – z veseljem smo hodile na vaje. In potem se je zgodil 4. maj 1980. Josip Broz Tito je umrl. Kaj sedaj? Prireditev sploh bo? Žalost in skrb sta nas prevevali. Ko smo izvedele, kakšna je odločitev, smo si oddahnile. Nastop na stadionu bo, le da bo namesto Tita na tribuni ogromna Titova slika in štafeto bodo nekako »predali sliki«. Vmes (6. maja) sem praznovala 18. rojstni dan. Tudi ta ni imel pravega leska zaradi Titove smrti ter skrbi, ali se bomo v Beograd sploh odpravili. V maju je tako sledilo še nekaj vaj, potem pa so nas teden dni pred nastopom z vlakom odpeljali v Beograd. Nastanjeni smo bili v vojašnicah. Tudi tukaj so bili dnevi prežeti z vajami. Z vojaškimi avtobusi so nas dvakrat na dan odpeljali na stadion, kjer smo usklajevali nastop. Slovenke smo imele točno določen košček na stadionu, bile smo v modri barvi. Poleg nas so bila dekleta iz Črne Gore. Z njimi smo kakšno rekle, sicer pa je bilo nemogoče imeti stike, saj smo bili vsak na svojem delčku zelenice. Za nagrado smo si neko popoldne ogledali nogometno tekmo Partizan : Crvena zvezda. Nekaterim je to ogromno pomenilo, meni ne. Je bilo pa zanimivo videti stadion ter doživeti vzdušje med tekmo. Samega nastopa se potem pravzaprav ne spomnim več dobro. Čustva, ki sem ji doživljala, ko sem bila izbrana, ko smo bili v negotovosti zaradi razvoja dogodkov in ko smo vadili skupaj ... Vse to je zadoščalo. Sam zaključek pogosto izzveni, saj je večkrat zgolj povzetek prej narejenega. Tako je bilo tudi pri meni. Le kadar sem po radiu slučajno zaslišala glasbo, ki je bila podlaga našemu plesu, so se mi noge začele kar same premikati ...«¹¹¹*

¹⁰⁹ Ob dnevu mladosti, Novi tednik, letnik XXXIV, št. 21, 29. 5. 1980, str. 16.

¹¹⁰ Sporočilo Jugoslavije svetu, Novi tednik, letnik XXXIV, št. 20, 22. 5. 1980, str. 1.

¹¹¹ Odgovor Dragice Kranjc, prejeto po elektronski pošti 19. 2. 2024.

Slika 46: Vaja celjskih srednješolk za nastop na osrednji slovesnosti v Beogradu¹¹²

3.3 Po Titu – Tito in dogajanje v Celju

Sliki 47¹¹³ in 48¹¹⁴: Štafeta mladosti v osemdesetih

Prvo leto po Titovi smrti so v Celju ohranili tradicijo osrednje prireditve ob dnevu mladosti, ki se je dogajala v Golovcu. Tudi tokrat so sedmošolci zamenjali rdeče pionirske rutice za mladinske značke in izkaznice.¹¹⁵ Leta 1981 so na Tehnični šoli v Celju pripravili ob dnevu mladosti prireditev, na kateri so sprejeli v zvezo komunistov 104 člane, dijake vseh celjskih srednjih šol, ki so se po zaprisegi odpravili na izlet v Kumrovec. Prireditve so popestrili z recitacijami in pevskim zborom Tehnične šole.¹¹⁶ Nekaj dne zatem so prav tako v počastitev

¹¹² Prav tam.

¹¹³ MNZC, FZ3 6397, Prihod Titove štafete v okolico Celja, 80. leta 20. stoletja, fotograf neznan.

¹¹⁴ MNZC, FZ3 6309, Prihod Titove štafete v Celje, 80. leta 20. stoletja, fotograf neznan.

¹¹⁵ Značka in izkaznica, Novi tednik, letnik XXXII, št. 21, 21. 5. 1981, str.1.

¹¹⁶ Mateja Podjed, Rdeči nagelj za nove člane, Novi tednik, letnik XXXII, št. 21, 28. 5. 1981, str. 2.

dneva mladosti ob otvoritvi novega dela šole preimenovali Tehnično šolo v Srednje tehnične šole. Ob otvoritvi so pripravili pester kulturni program.¹¹⁷ Po dolгих letih so v Atletskem društvu Kladivar ponovno oživili Pionirsko atletsko olimpijado, na kateri je nastopilo 400 pionirjev in pionirk. Po zborovskem petju so se mladi pomerili v kar nekaj atletskih kategorijah. Ob tem dogodku so v Novem tedniku objavili nekaj fotografij.¹¹⁸ V Celje je tudi to leto prispela zvezna štafeta mladosti.

Zastavo pionirske atletske olimpiade je dvignil na drog najboljši jugoslovanski atlet v letu 1980 Rok Kopitar.

Pionirke in pionirji so se izkazali z borbenostjo in v posameznih panogah tudi z dobrimi rezultati.

Polna tribuna navijačev, ki so z glasnim ploskanjem pozdravili vsak uspeh nastopajočih je pričaral vzdušje, ki ga srečamo le malokje.

Predsednik AD Kladivar Stane Mele je izročil kolajne najboljšim v teku na 60 m z ovirami.

Slike 49–52: Pionirska atletska olimpijada v Celju leta 1981¹¹⁹

¹¹⁷ V.Einspieler, Jesen daje novosti, Novi tednik, letnik XXXII, št. 21, 28. 5. 1981, str. 3.

¹¹⁸ F. Pungeršič (foto: Drago Medved), Obujena plemenitost, Novi tednik, letnik XXXII, št. 21, 28. 5. 1981, str. 16.

¹¹⁹ Prav tam.

Slike 53¹²⁰, 54¹²¹, 55¹²² in 56¹²³: Štafeta mladosti leta 1981

Leta 1982 je proslava potekala v dvorani Golovec. Podelili so plakete mladosti, izvajal pa se je kulturni program, ki so ga sestavili mladi. Prireditve so mladi zaključili s plesom, ki se je nadaljeval še naslednji dan.¹²⁴

Nastop na dnevu mladosti leta 1983 so pripravili mladinci Celja in vojaki. Nastop je potekal v dvorani Golovec v torek zvečer. S pesmijo, plesi in besedo jugoslovanskih narodov in narodnosti so znova dokazali svoje prepričanje, »da smo zlit v eno najbolj močni«.¹²⁵

Naslednje leto so dan mladosti obeležili na srednji tehnični šoli v Celju s slavnostno akademijo, z rokenrol veselico v avli hale Golovec, s pohodom na Janče in koncertom skupine Ribja čorba v Golovcu.¹²⁶ Od 21. do 25. maja so se vse celjske osnovne šole predstavile na prireditvah, posvečenih dnevu mladosti, v pionirskem domu. Učenci so predstavili bogat program, od plesa, recitacij do lutkovnih predstav in likovnih razstav.¹²⁷ Da sta že v teh letih dan mladosti

¹²⁰ MNZC, FZ3 13909, Titova štafeta v Celju, maj 1981, foto Drago Medved .

¹²¹ MNZC, FZ3 2889–4, Titova štafeta v Celju, maj 1981, foto Drago Medved.

¹²² MNZC, FZ3 1165—1, Titova štafeta v Celju, maj 1981, foto Drago Medved.

¹²³ MNZC, FZ3 13906—13907, Titova štafeta v Celju, maj 1981, foto Drago Medved.

¹²⁴ Mladi za praznik, Novi tednik letnik XXXIII, št. 21, 27.5.1982 str. 5.

¹²⁵ Novi tednik, letnik XXXVII, št. 21, 26.5.1983, str. 2.

¹²⁶ Mladi so ustvarjalni na vseh področjih, Novi tednik, letnik XXXVIII, št. 21, 24.5.1984, str. 5.

¹²⁷ Mladi v Pionirskem domu, Novi tednik, letnik XXXVIII, št. 21, 24.5.1984, str. 8.

in štafeta mladosti nekoliko izgubljala sijaj nam priča tudi tole pismo bralke iz Novega tednika, ki je želela ostati anonimna:

»Ko spremljamo in s strani sodelujemo v današnjih štafetah mladosti, se nam nehote prikradejo v spomin nekdane, kot smo jih organizirali kmalu po vojni. Zelo živo mi je v spominu, kako smo pripravljali in izvedli organizacijo centralne ter lokalnih štafet. Sodelovalo je na sto tisoče, verjetno kar nekaj milijonov mladih. Lahko rečem, skoraj sleherni mladinec in pionir. Palica je resnično potovala iz rok v roke, drobne nožice in malo večje noge so jo prenesle na deset tisoč kilometrov po naši zemlji. V vsaki vasi ali večjem kraju so ji, kot danes, priredili slavnostni sprejem, jo z zastavami in s cvetjem pospremili do prireditvenega prostora, nato pa je zopet v spremstvu mladih pohitela med polji in travniki naprej proti Beogradu, kjer so jo predali ljubljenu maršalu. Štafetne palice takrat ni spremljala kolona modemih avtomobilov, iz kraja v kraj jo je spremljal mladinec na kolesu. To je bila lepa akcija, ki smo se je mladi lotevali z vnemo in odgovornostjo. Mislim, da je zelo neodgovorno do naše domovine, ki je v tem času v tako težkem ekonomskem položaju, da razmetujemo denar za tako drago izvedbo končne prireditve v Beogradu. Upam, da se je prvotni program izvedbe vsaj nekoliko spremenil, saj bi sicer bila ta neprimerna spominu na velikega sina naše domovine. Res tudi sama gledam na televizijskem ekranu nastop mladih na stadionu JLA. Če pa človek pomisli, koliko napora in denarja stane takšna prireditev v teh naših težkih časih, pa mislim, da bi bilo mnogo bolje, da mladi preživijo vesel in sproščen dan na svojih šolah, v mladinskih aktivih, kjer bi sodelovalo še mnogo več mladine. Pripravili bi naj več športnih srečanj, izletov v naravo s kulturnim in zabavnim programom in se vmes s spoštovanjem spomnili velikega prijatelja mladih, tovariša Tita. Mladinske organizacije bi se morale potruditi, da bi z zanimivimi programi pritegnili le v svoje vrste slehernega mladince. Disco klubi bi naj bili le ena od oblik za sprostitev. Več pozornosti pa bi morali posvečati množični športni, kulturni pa tudi tehnični in znanstveni dejavnosti.«¹²⁸

V počastitev dneva mladosti so v vseh občinah celjskega območja pripravili proslave in spremljajoče prireditve, ki so ponekod potekale ves teden. Mladi so se predstavili z likovno in glasbeno ustvarjalnostjo, lahko so brezplačno kegljali, plavali in si ogledali film o Titu. Zaključna slovesnost pa je bila v petek v dvorani Golovec, kjer so podelili priznanja Zveze mladine, kulturni program pa zaključili s plesom ob zvokih ansambla Vitamin. 25. 5. tega leta so otvorili butik za mlade pri Tkanini, Dogodek je s skupino Gu-Gu napolnil Stanetovo ulico do zadnjega kotička.¹²⁹

¹²⁸ Pisma bralcev, letnik XXXVIII, št. 21, 24.5.1984, str. 11.

¹²⁹ Ob dnevu mladosti številne prireditve, letnik XXXIX, št. 21, 30. 5. 1985, str. 2.

Slika 57: Koncert ob dnevu mladosti¹³⁰

Ob dnevu mladosti so leta 1986 pripravili mladi na Celjskem številne prireditve, ki so bile predvsem zabavnega značaja. Podeljevali so priznanja najbolj delovnim mladincem in sprejemali pionirje v svoje vrste. Osrednja prireditev je potekala v dvorani Golovec. Zvečer so mladi zaplesali ob ritmih zvenceh imen, kot so Lačni Franz, Pankrti in Jani Kovačič.¹³¹

Slika 58: Štafeta mladosti leta 1986¹³²

Leta 1987 je vladalo v Celju že precej skeptično ozračje:

»Množična telovadba na stadionu JLA v Beogradu v počastitev dneva mladosti je na srečo za nami. Tako so se končale neskončne razprave o scenariju, ugibanja o tem, kakšna bo prireditev, kako bo z udeležbo iz Slovenije ... Enourni spektakel je pokazal, da je bila zadeva na las podobna lanski, to pa je pomenilo še eno na smrt dolgočasno predstavo, ki smo jo, z manjšimi variacijami, videli že nešteto krat. Ker so bile ocene lanske manifestacije tako v nebo povzdigujoče, bomo očitno še naslednjih 20 let gledali tovrstne prireditve v počastitev dneva mladosti. Nekako pred štirimi leti so se začeli pojavljati prvi glasovi o tem, da bi bila lahko zaključna prireditev, pa tudi vse ostalo, kar je povezano s potovanjem štafete mladosti po Jugoslaviji, drugačna. Ker pa je prehajanje od besed k dejanjem pri nas splošno znana slabost, so napovedi vse prej kot obetavne. Ni namreč dovolj, če drugačnost zahteva le slovenska

¹³⁰ Prav tam.

¹³¹ Mladost in razigranost, Novi tednik, letnik XL, št. 20, 22.5.1986, str. 1.

¹³² MNZC, FZ3 1168, Štafeta v Golovcu, 10. 4. 1986, foto Edi Masnec.

mladina, na drugi strani pa se velik del mladih v ostalih republikah ne želi odpovedati tovrstnim manifestacijam. Dovolj zgovoren je bil že Rim pred pričetkom osrednje prireditve, ki roti mladince, naj nikar ne ukinjajo štafete, pa tudi silna množica, ki se je zbrala na stadionu, je govorila svoje. Slovenski mladinci so sicer naprej zatrjevali, da na prireditev ne bodo šli, udeležbo pa so nazadnje rešili mladi iz Titovega Velenja in mažoretke. Scenarij se je od prvotne zamisli res nekoliko spremenil, bistvo pa je ostalo: množično poneumljanje mladih s parolami in idiličnim prikazom razmer v Jugoslaviji. V Sloveniji je letos do sprememb v praznovanju že prišlo, s kakšnimi krči se je nov koncept rojeval, pa smo lahko spremljali nekaj mesecev. Da so ostala pri tem vsa življenjsko pomembna vprašanja mladih v ozadju, verjetno ni treba posebej poudarjati. Zato lahko rečemo: dokler bo manifestativnost prevladala nad vsebino, dokler bomo dan mladosti praznovali z »umetniško svežimi in novimi scenariji«, tako dolgo lahko mirno trdimo: »Štafeta - ne, hvala!«¹³³

Tudi to leto so podelili v Celju priznanja zaslužnim mladim, sprejeli nove mladince ter pripravili tekmovanje ribičev na Šmartinskem jezeru.¹³⁴ Na dvorišču vojašnice Slavka Šlandra v Celju so pripravili kulturni program ob dnevu mladosti, kjer so nastopili vojaški ansambel, vojaški pevski zbor, folkloristi in recitatorji ter pevke iz srednje šole za trgovinsko dejavnost Celje.¹³⁵

Sliki 59¹³⁶ in 60¹³⁷: Plakat in priponka ob dnevu mladosti 1987

Leta 1988 so se osnovnošolci in srednješolci predstavili z naravoslovnimi in družboslovnimi nalogami, ki so jih tokrat povezali s praznovanji dneva mladosti. Pripravili so tudi slovensko srečanje srednješolcev, kjer so se srednješolci pomerili v raznih športnih tekmovanjih.¹³⁸

¹³³ Tatjana Cvirn, To niso igre brez meja ..., Novi tednik, letnik XLI, št. 21, 28. 5. 1987, str. 1.

¹³⁴ Novi tednik, letnik XLI, št. 21, str. 3, 7.

¹³⁵ Edi Masnec, V mladost z roko v roki, Novi tednik, letnik XLI, št. 19, 14. 5. 1987, str. 2.

¹³⁶ MNZC, P 608, Dan mladosti 87.

¹³⁷ MNZC, S 23874, Priponka Dan Mladosti 87.

¹³⁸ Dan mladosti, Novi tednik, letnik XLII, št. 21, stran 3, 26.5.1988, str. 3.

Slika 61: Plakat za dan mladosti leta 1988¹³⁹

»Minili so časi, ko je bila rdeča nit dogajanj ob 25. maju, dnevu mladosti, štafeta. Mladi si »svoj« dan vse bolj prikrojujejo po svoje. Vendar je dosti lažje podirati stare vrednote, kot pa, kar se mladim v teh časih pogosto dogaja, vzpostavljati nove.«¹⁴⁰ S tem uvodom so v Novem tedniku leta 1989 predstavili pomen dneva mladosti. Tega leta je bilo središče dogajanja umeščeno v Spodnji grad, kjer so nastopale gledališke skupine celjskih srednjih šol, nato so se mladi preizkusili v ustvarjanju umetnin, večer pa se je zaključil z modno revijo in nastopom skupine Phone Box Vandals. V okviru dejavnosti ob dnevu mladih so svoje raziskovalne naloge in inovacije prikazali tudi osnovnošolski in srednješolski raziskovalci.¹⁴¹

Slika 62: Naslovnica Novega tednika leta 1989¹⁴²

¹³⁹ MNZC, P 600, Dan mladosti 88.

¹⁴⁰ Vojko Zupanc, Prireditve po meri mladih, Novi tednik, letnik XLIII, št. 21, 25. 5. 1989, str. 2.

¹⁴¹ Prav tam.

¹⁴² Novi tednik, letnik XLIII, št. 21, 25. 5. 1989, str. 1.

Štafeta mladosti se ukine leta 1989, s propadom države tudi dan mladosti, a ob našem raziskovalnem delu smo na medmrežju naleteli na mnogo prireditev, ki se dogajajo predvsem v novem tisočletju in so posvečeni dnevu mladosti, koncerti, množični obiski Titovega groba, Kumrovca itd.

3.4 Praznovanje dneva mladosti na celjskih osnovnih šolah

O praznovanju dneva mladosti na celjskih osnovnih šolah smo pogledali v šolske kronike in letopise in ugotovili, da so le-ti precej nepopolni, a lahko kljub temu podamo sliko o dogajanju v tem času. Za lažje razumevanje navajamo kratek pregled in opis osnovnih šol, katerih gradivo smo pregledali v Zgodovinskem arhivu Celje:¹⁴³

I. osnovna šola je nadaljevala delo okoliške šole, ki je dobila to ime, ker je bila to v Celju prva osnovna šola s slovenskim učnim jezikom. V skladu z razvojem šolstva je bila najprej štiriletna, od leta 1958 pa osemletna.

Tudi II. osnovna šola, ki je bila naslednica celjske mestne deške in dekliške šole, je šla po isti poti od štirirazredne do osemrazredne, le da je v vmesnem obdobju imela nekaj časa status sedemrazredne osnovne šole. Poslopje šole je kmalu postalo pretesno, ker so vanj naselili pedagoški šolski center, ki se je dokaj hitro širil. Osnovna šola se je zato preselila iz ožjega mestnega središča na periferijo – na Otoku, ob Ljubljanski cesti, je zraslo novo šolsko poslopje, ki je dobilo ime po narodnem heroju Slavku Šlandru. Otroci so prestopili prag novega poslopja novembra 1974.

III. osnovna šola je naslednica nižje gimnazije in II. gimnazije, ki so jo po sprejetju zakona o enotni osemletni osnovni šoli leta 1958 preoblikovali – višje razrede so pripojili k prvi gimnaziji, nižji pa so postali višji razredi osnovne šole. Jeseni 1966 je šola dobila ime Osnovna šola I. celjske čete.

IV. osnovna šola Celje je začela s poukom septembra 1962; leta 1975 je šola dobila ime po narodnem heroju Ivanu Kovačiču - Efenki.

Osnovna šola Frana Kranjca je zrasla na parceli, ki jo je domoljubni učitelj Fran Kranjc zapustil Ciril-Metodovi družbi; slavnostna otvoritev je bila 15. septembra 1955. Šola je bila najprej nepopolna – štirirazredna, leta 1964 pa je postala osemrazredna osnovna šola, kar je povzročilo prostorsko stisko, ki so jo leta 1976 rešili s prizidkom, v katerem so dobili prostore za kabinetni pouk.

¹⁴³Povzeto po Zajc Cizelj, 206, str. 211, 212.

Osnovna šola Hudinja je odprla vrata učencem jeseni 1959. Ime je dobila po narodnem heroju Franju Vrunču. Leta 1964 so ji kot podružnico priključili osnovno šolo Ljubečna, ki je pozneje ponovno postala samostojna.

Na II. osnovni šoli so s praznovanjem dneva mladosti začeli že leta 1946 s proslavo. Kasneje, leta 1952, so proslavili 60-letnico maršala Tita, leto kasneje pa na ta dan pripravili slovesne pionirske zaobljube. Leta 1958 se pevci udeležijo pevskega festivala, do leta 1962 so praznik praznovali z različnimi proslavami na šoli, tega leta pa so praznik obeležili z izletom v naravo in proslavo. Leto kasneje so čakali na štafeto mladosti, pionirji so poslali čestitko Titu. Leta 1964 so se udeležili parade mladosti, pionirji so bili sprejeti v Mladinsko organizacijo (MO). Prav tako so bili leta 1971 sedmošolci sprejeti v MO in se skupaj z obema osmima razredoma udeležili parade mladosti. Leta 1972 so svečano proslavili sprejem Kurirčkove pošte. Leta 1977 je bila parada ustvarjalnosti, leto kasneje pa športno tekmovanje.¹⁴⁴

Sliki 63 in 64: Ovojnica in pismo Tita za Osnovno šolo Slavka Štandra¹⁴⁵

Na I. osnovni šoli so leta 1962 počastili dan mladosti tako, da so na predvečer praznika zakurili kres, samega programa pa zaradi dežja niso mogli izpeljati do konca. Učenci hudinjske osnovne šole so pripravili pohod po industrijskem delu Celja. Najprej so šli do Cinkarne, nato do Emajlirke, kjer so imeli krajši program. Zadnji del programa so izvedli pred šolo.¹⁴⁶

Na III. osnovni šoli so v sedemdesetih letih dan mladosti obeležili kot športne dneve oziroma izlete v naravo. Leta 1973 so se nekateri pionirji udeležili tekmovanja v ulovu rib na Šmartinskem jezeru. Košarkarji so se udeležili republiškega prvenstva in postali republiški prvaki. Predstavniki PO in MO so se udeležili sprejema pri predsedniku občinskega odbora tov. Jaki Rojšku. Leta 1979 pa sta se predaje štafetne palice v Beogradu udeležila dva mladinca iz

¹⁴⁴ SI_ZAC/1698, II. OŠ Celje.

¹⁴⁵ SI_ZAC/1698, II. OŠ Celje, Kronika pionirskega odreda 1966-1972.

¹⁴⁶ V Celju za dan mladosti, Celjski tednik, letnik XI, št. 21, 1. 6. 1962, str. 2.

šole. Leto kasneje je šola sodelovala na pionirski olimpijadi. Leta 1981 se je izvedla zadnja štafeta, kasneje zapisov o praznovanju nismo več zasledili.¹⁴⁷

Praznik dneva mladosti se je na Osnovni šoli Ljubečna praznoval skoraj vsako leto. Začelo se je leta 1948/49, ko so takratni pionirji tekli s štafetno palico. Nato so med letoma 1949/50 in 1950/51 praznovali praznik v naravi. Naslednjega leta, 1951/52, so praznik obeleževali na novo odprtem igrišču, na katerem so potekala razna športna tekmovanja. Leta 1952/53 so se pionirji udeležili parade v mestu, leta 1955/56 pa so prevzeli pomembno nalogo prenosa palice do Mariborske ceste, prav tako so to nalogo opravljali leta 1956/57. Leta 1958/59 so priredili pionirsko proslavo. Naslednjega leta so v sodelovanju z pionirsko organizacijo sprejeli več kot 40 pionirjev. Leta 1963/64 so imeli zabavo na igrišču. Naslednjega leta so sodelovali v pripravi in organizaciji štafete. V naslednjih dveh šolskih letih 1967/68 in 1968/69 so nominirali 204 pionirjev v mladince. Leta 1975/76 so praznovali praznik z izletom v naravo in različnimi tekmovanji. Leta 1976/77 so praznovali s folklornim nastopom na IV. osnovni šoli Celje.¹⁴⁸

Zapisi o praznovanju praznika na IV. osnovni šoli Celje se začnejo leta 1962/63, ko so izvedli praznovanje na Dolgem polju. Leta 63/64 so se udeležili parade mladosti, bil je dela prost dan. Leta 1969/70 so priredili izlet v naravo, kjer so izvedli šolsko olimpijado. Leta 1969/70 so izvedli sprejem v mladinsko organizacijo. Leta 1972/73 so praznik obeleževali kot dela prost dan, dan prej s proslavo in poukom v naravi, ki je bil sestavljen iz izletov in mestne poti mladinske organizacije. Leta 1974/75 so izvedli športni dan in različna tekmovanja. Leta 1976/77 je pionirska olimpijada odpadla zaradi slabega vremena. 23. maja 1980 so si učenci v spomin Titu ogledali film o njem. Leta 1982/83 so sprejeli pionirje v mladinsko organizacijo in se udeležili pionirske olimpijade. Leta 1983/84 so v teden mladosti vključili športne aktivnosti, kot so odbojka, rokomet in košarka, prav tako so se na dan praznovanja udeležili pionirske olimpijade. Leta 1985/86 so se udeležili slavnostne akademije ob sprejemu lokalne štafete in pionirjev v mladinsko ZSMS. Zadnje zapisano dogajanje je iz leta 1986/87, ko so sprejeli učence iz Lesičnega in se udeležili pionirske atletske olimpijade na stadionu Kladivar.¹⁴⁹

Odličen atlet in učitelj športa na IV. osnovni šoli Celje Roman Lešek je bil pobudnik organizacije Pionirske atletske olimpijade, ki je bila prvič organizirana leta 1967. Učenci te šole so na tej prvi Pionirski olimpijadi v Celju dosegli največ prvih mest med vsemi sodelujočimi šolami. Pionirska atletska olimpijada je prerasla v obširnejšo športno akcijo, saj so v obdobju okrog 25. maja organizirali teden dejavnosti, ki so jih poimenovali Teden mladosti. Učenci celjskih osnovnih šol so se v tem tednu pomerili v različnih športnih disciplinah. Tako so igrali nogomet, rokomet, košarko in tekmovali v atletiki. Akcija je bila med celjskimi šolarji zelo priljubljena, to atletsko tekmovanje je bilo za šolarje pravi praznik. Učenci vseh šol so napolnili tribune

¹⁴⁷ SI_ZAC/1506, III. OŠ Celje.

¹⁴⁸ SI_ZAC/1577, OŠ Ljubečna.

¹⁴⁹ Arhiv IV. OŠ Celje, a. š. 6.

atletskega stadiona in bučno navijali za svoje tekmovalce, zmagovalci so postali pravi športni junaki.¹⁵⁰

Dogajanje na IV. osnovni šoli Celje v sedemdesetih in osemdesetih letih opisuje upokojena svetovalna delavka te šole ga. Kolar: »Tudi na naši, IV. osnovni šoli Celje, smo imeli na ta dan pouka prosto, povsod so bile proslave. Na šoli so bili nastopi pevskega zbora, recitacije, igre, odvijale so se športne prireditve. To je bil najlepši praznik v šolskem letu. Slavili smo dan mladih, verjeli v lepo bodočnost, bili smo zelo povezani med sabo in solidarni. Ni bilo mladinskega prestopništva, odvijale so se prostovoljne delovne akcije v skupno dobro. Živeli smo skromno, pošteno, si med seboj pomagali. Lepi časi so bili ...«¹⁵¹

Ga. Kolar se spominja tudi svojih osnovnošolskih dni, ki jih je preživela v Beli krajini, dneva mladosti se spominja takole: »Že v osnovni šoli smo se vedno veselili 25. maja, takrat nismo imeli pouka, bile so povsod proslave, po televiziji smo spremljali predajo štafete, takrat tovarišu Titu, predsedniku naše skupne države Jugoslavije. Na šoli smo imeli proslavo, pela sem v pevskem zboru, oblečeni smo bili v modra krila, dečki v hlače, bele bluže, rdeče rutice okrog vratu, na glavi modre pionirske kape. Peli smo pesmi iz NOB, Šivala je deklica zvezdo, Lepo je v naši domovini biti mlad in druge.«¹⁵²

O osnovnošolskih spominih nam je napisala tudi učiteljica ga. Kranjc, ki je osnovno šolo obiskovala v bližnjem Vojniku: »Najprej pomislim na dan mladosti v 7. razredu osnovne šole. Nekaj besed je, ki mi pridejo na misel: PRIČAKOVANJE, PONOS, VESELJE, ... Dan mladosti je pomenil vstop v odraslost, uradno smo se začeli imenovati »mladinci«. Dan je pomenil prehod iz otroštva v odraslost. Zato smo se tega veselili in bili ponosni, saj smo postali del jugoslovanske mladine. Res smo(sem) čutili/-a pripadnost domovini. Ta dan je bil prazničen za vse sedmošolce. Z avtobusom so nas odpeljali v Kumrovec na ogled Titove rojstne hiše. Dobili smo izkaznico, mladinsko izkaznico, s katero smo od takrat dalje potrjevali svojo »odraslost«.«¹⁵³

¹⁵⁰ Roš, Žaberl, 2017, str. 47, 48. Dostopno na: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201702695.pdf>, pridobljeno 17. 1. 2024.

¹⁵¹ Odgovor Marije Kolar, prejeto po elektronski pošti 24. 1. 2024.

¹⁵² Prav tam.

¹⁵³ Odgovor Dragice Kranjc, prejeto po elektronski pošti 19. 2. 2024.

4 ZAKLJUČEK

Dan mladosti je bil uradni praznik, dan, ko so v SFRJ praznovali rojstni dan predsednika Tita, kljub temu da se je verjetno rodil 7. maja. Prva Titova štafeta je potovala po krajih Jugoslavije že v času, ko so v Sloveniji potekali zadnji boji druge svetovne vojne. V vseh krajih nove države so pripravili lokalne štafete z voščili predsedniku in si jih nadvse veličastno predajali, dokler ni leta 1956 na Titovo željo štafeta dobila ime štafeta mladosti, 25. maj pa dan mladosti. Odtlej se je nosila le ena zvezna štafeta in se predala Titu na veličastnem sprejemu v Beogradu.

V raziskavi smo si zastavili pet hipotez. Prvo hipotezo, da so v Celju vsako leto obeležili dan mladosti z vsaj eno prireditvijo, lahko v celoti potrdimo. Sprejem in predaja štafete v prvem desetletju po vojni, telovadni nastopi na prostem, parade mladosti, prireditve v prostorih gledališča, v mestnem parku in v dvorani Golovec je le nekaj organiziranih dogodkov, ki so se odvijali ne le 25. maja, marveč celoten mesec maj. V čast praznovanja dneva mladosti so organizirali pevski festival ter se zbrali na predstavitvah raziskovalnega dela šolarjev.

Hipotezo, da je bil v Celju na dan mladosti glavni poudarek na športu, lahko, kljub temu da je bilo kar nekaj kulturnih prireditev, kjer so sprejeli pionirje med mladince in podeljevali priznanja zaslužnim mladincem, potrdimo. Predaja Titove štafete v letih po vojni, sprejem štafete mladosti in parade mladosti konec petdesetih let in v šestdesetih letih, pionirske olimpijade, telovadni nastopi in športno obarvana praznovanja na osnovnih šolah v sedemdesetih in osemdesetih letih dajejo lep dokaz, da je dan mladosti poudarjal pomembnost telesne pripravljenosti mladih.

Res je bil dan mladosti od leta 1957 namenjen mladim, a so se več dogodkov, kot je bila parada mladosti, udeleževali tudi starejši občani. Zato lahko hipotezo, da so dan mladosti praznovali le mladi, le delno potrdimo. Na dan mladosti je dobilo Celje zelo praznično podobo, ne glede na starost so se Celjani potrudili, da je za Titov rojstni dan v mestu veliko cvetja, zastav, Titovih slik.

Tudi naslednjo hipotezo, da so na celjskih osnovnih šolah obeležili dan mladosti s proslavo, lahko le delno potrdimo, saj lahko iz zapisov v šolskih kronikah sklepamo, da so včasih proslavili praznik predvsem športno, z odhodom v naravo ali udeležbo na pionirski olimpijadi. Kljub športu velikokrat zasledimo, da so na šoli pripravili prireditev, na kateri so sedmošolci odvezali rdeče pionirske rutke in prevzeli mladinsko knjižico.

Dan mladosti je našima sogovorkama ostal v lepem spominu. To hipotezo lahko v celoti potrdimo, saj se obe spominjata teh časov z nostalgijo in ponosom. Naši učiteljici Dragici Kranjc je posebej ostal v spominu dan mladosti leta 1980, ko je bila med izbrankami, ki so nastopale na osrednji slovesnosti v Beogradu, ko je Tito že umrl. Da je bil ta dan mladim pomemben, nam lepo opisuje ga. Kranjc, ki nam je v svoji sklepni misli zapisala tako: »*Sistem v moji bivši*

državi me je prepričal, da sem pomembna. Da lahko nekaj storim, da bo – gledano v celoti – delovalo izvrstno. Za to sem hvaležna.»

Med raziskovanjem tega praznika smo prišli do mnogih presenetljivih ugotovitev. Praznik, ki ga mi praktično nismo poznali, so več kot tri desetletja nazaj v našem kraju praznovali nadvse veličastno. V celjskem časopisju velikokrat beremo, da je Celje doživelo praznovanje, prireditve kot že dolgo ne, veličastno, dobro obiskano, ... Med delom se nam je marsikdaj porajalo vprašanje, zakaj podobnega praznika mladi nimamo več. Da bi bil takšen uraden praznik nadvse dobrodošel, nam dokazujejo razne prireditve, koncerti in izleti, ki se v Sloveniji dogajajo v spomin na ta dan.

5 LITERATURA

- Bojana Aristovnik, Dekade: šestdeseta, Zgodovinski arhiv Celje, Celje, 2018.
- Zala Božanič, Jasna Hadžić, Rok Klajnšek – Grajžl, Mojmir Mosbrucker (mentor), Oglaševanje v Novem tedniku od 1946 do 2011, raziskovalna naloga, Mladi za Celje, Celje, 2015.
- Branko Goropevšek, Stoletje v Celju, Fit Media, Celje, 2001, Celje.
- Ace Mermolja, Narod in drugi, ZTT EST, Trst, 1998.
- Milko Mikola, Zgodovina celjske industrije, Zgodovinski arhiv Celje, Celje, 2004.
- Ivan Stopar, Celje, Motovun, Motovun, 1986. Strlič Nataša, Kratka zgodovina štafete in dneva mladosti. V: Nataša Strlič (ur.), Plakatna afera 1987, Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Ljubljana, 2009.
- Jožica Trateški, Praznovanja političnih praznikov po letu 1945 na Celjskem. V: Monika Kokalj Kočvar (ur.), Podobe družabnosti, Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Ljubljana, 2005.
- Tkalec, Sarah. »Kult osebnosti Josipa Broza Tita.« Diplomaska naloga, Filozof
- Danijela Trškan, Ustni viri kot del kulturne dediščine : aktivna ustna zgodovina pri pouku zgodovine, Slovenska nacionalna komisija za UNESCO, Ljubljana 2018.
- Ivanka Zajc – Cizelj, Celjsko šolstvo po letu 1945, v: Marija Počivavšek (ur.), Iz zgodovine Celja 1945 – 1991, Odsevi preteklosti 5, Muzej novejšje zgodovine Celje, Celje, 2005.

internetno gradivo:

- 25. maj: Dan mladosti, Upokojen.si, 25. 5. 2022. Dostopno na: <https://upokojen.si/nostalgija/25-maj-dan-mladosti/>, 15. 2. 2024.
- Jure Trampuž, Plakatna afera, Mladina, 24. 5. 2007. Dostopno na: <https://www.mladina.si/97147/plakatna-afera/>, pridobljeno 15. 2. 2024.
- Republika Slovenija, Statistični urad. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/11262>, pridobljeno 20. 1. 2024.
- Svetovni dan mladih, Don Bosko Slovenija. Dostopno na: <https://donbosko.si/programi/salezijanska-mladina/svetovni-dan-mladih/>, pridobljeno 20. 1. 2024.
- Bojan Tomažič, Dan mladosti in 22 tisoč štafet, Delo, 23. 5. 2021. Dostopno na: <https://vecer.com/v-nedeljo/dan-mladosti-in-22-tisoc-stafet-10243179>, pridobljeno 10. 1. 2024.
- Celje international. Dostopno na: <http://celje-international.com/si/celjsko-gospodarstvo/>, pridobljeno 25. 1. 2024.
- Kocuvan Polutnik, 1999, str. 85. Dostopno na: <file:///C:/Users/uporabnik/Documents/Mesta%20in%20urbanizacija.pdf>, pridobljeno 19. 1. 2024.
- Štafeta mladosti v Celju, Kamra, 14. 5. 2019. Dostopno na: <https://www.kamra.si/album-slovenije/stafeta-mladosti-v-celju/>, pridobljeno 15. 2. 2024.

- Nika Roš, Ivanka Žaberl, Jana Draksler (mentor), Roman Lešek, osebnost mojega kraja, raziskovalna naloga, Mladi za Celje, Celje, 2017. Dostopno na: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201702695.pdf>, pridobljeno 17. 1. 2024.

Arhivsko gradivo:

- SI_ZAC/1698 II. osnovna šola Celje.
- SI_ZAC/1506 III. osnovna šola Celje.
- SI_ZAC/1637 Osnovna šola Frana Kranjca.
- SI_ZAC/1577 Osnovna šola Ljubečna.
- Arhiv IV. osnovna šola Celje, arhivska škatla 6.

Gradivo MNZC:

- Fototeka ZGODOVINSKA 3:

FZ3 1165-1	Titova štafeta v Celju, maj 1981, foto Drago Medved,
FZ3 1168	Štafeta v Golovcu, 10. 4. 1986, foto Edi Masnec,
FZ3 2774-1,5,12	Titova štafeta v Celju, 1977, foto Drago Medved,
FZ3 2889-4,5	Titova štafeta v Celju, maj 1981, foto Drago Medved,
FZ3 4746	Parada mladosti v Celju, 25. 5. 1960, foto Milan Božič,
FZ3 4750	Štafeta od Celja do Mozirja, 9. 4. 1962, foto M. Božič,
FZ3 6309	Prihod Titove štafete v Celje, 80. leta 20. stoletja, neznan
fotograf,	
FZ3 6397	Prihod Titove štafete v okolico Celja, 80. leta 20. stoletja,
	fotograf neznan,
FZ3 13906-13907, 13909	Titova štafeta v Celju, maj 1981, foto Drago Medved.
- SPLOŠNO ZGODOVINSKA zbirka:

S 23874	Priponka Dan Mladosti 87,
S 24600	Štafetna palica kolektiva Kovinotehna Celje s pismom predsedniku Titu, 1958.
- Zbirka PLAKATI:

P 600	Dan mladosti 88,
P 608	Dan mladosti 87.

Časopisni članki

- Za Titov rojstni dan, Celjski Tednik, letnik I, št. 13, 29. 5. 1948, str. 1.
- Vse naše ljudstvo je z navdušenjem sprejelo nosilce štafete s pozdravi maršalu Titu, Celjski tednik, letnik II, št. 22, 26. 5. 1949, str. 1.

- Nad 1400 mladincev in mladink je preneslo čestitke tovarišu Titu, Celjski tednik, letnik III, št. 21, 27. 5. 1950, str. 1.
- Sprejem Titove štafete v Celju, Savinjski vestnik, letnik IV, številka 21, 26. 5. 1951, str. 1.
- Celje ob 60-letnici Maršala Tita, Savinjski vestnik, letnik V, številka 21, 24. 5. 1952, str. 1.
- Naši ljudje so pokazali veliko ljubezni svojemu voditelju – Maršalu Titu, Savinjski vestnik, letnik V, št. 22, 31. 5. 1952, str. 1.
- Savinjski vestnik, letnik VI, 23. 5. 1953, št. 20, str. 1.
- Savinjski vestnik, letnik VII, 21. 5. 1954, št. 20, str. 1.
- Kljub slabemu vremenu nadvse svečan sprejem Titove štafete v Celju, Celjski tednik, letnik VIII, št. 20, 20. 5. 1955, str. 1.
- Pionirski dan v Celju, Celjski tednik, letnik VIII, št. 21, 27. 5. 1955, str. 1.
- Topli pozdravi ljudstva celjskega okraja dragemu maršalu Titu, Celjski tednik, letnik IX, št. 21, 25. 5. 1956, str. 1.
- Velika parada mladosti v Celju, kljub slabemu vremenu, Celjski tednik, letnik X, št. 20, 31. 5. 1957, str. 1, 3.
- Še na mnoga leta, tovariš Tito, Celjski tednik, letnik X, št. 19, 24. 5. 1957, str. 1.
- Velika parada mladosti v Celju, kljub slabemu vremenu, Celjski tednik, letnik X, št. 20, 31. 5. 1957, str. 1.
- Zaključne festivalske prireditve v Celju, Celjski tednik, letnik XI, št. 21, 30. 5. 1958, str. 1.
- 21. maj je vajska mladina svečano proslavila, Celjski tednik, letnik XI, št. 20, 23. 5. 1958.
- Zaključne festivalske prireditve v Celju, Celjski tednik, letnik XI, št. 21, 30. 5. 1958, str. 1.
- Mogočne manifestacije ob rojstnem dnevu predsednika Tita, Celjski tednik, letnik XII, št. 21, 29. 5. 1959, str. 1.
- Revija mladinskih zborov, Celjski tednik, letnik XII, št. 21, 29. 5. 1959, str. 4.
- Celjska mladina ob svojem in Titovem prazniku, Celjski tednik, letnik XIII, št. 21, 27. 5. 1960, str. 1.
- Celjska mladina ob svojem in Titovem prazniku, Celjski tednik, letnik XIII, št. 21, 27. 5. 1960, str. 1.
- Dva tisoč mladih pevcev na manifestativnem nastopu, Celjski tednik, letnik XIII, št. 21, 27. 5. 1960, str. 1.
- 7000 mladih ljudi na Glaziji, Celjski tednik, letnik XIV, št. 19, 26. 5. 1961, str. 10.
- Uspela revija, Celjski tednik, letnik XIV, št. 20, 2. 6. 1961, str. 10.
- Na pravi poti, Celjski tednik, letnik XIV, št. 19, 26. 5. 1961, str. 1.
- V Celju za dan mladosti, Celjski tednik, letnik XV, štev. 21, 1. 6. 1962, str. 2.
- Številne prireditve ob dnevu mladosti, Celjski tednik letnik XVI, št. 21, 31. 5. 1963, str.1.
- Veličasten pohod mladih, Celjski tednik letnik XVII, št. 21., 29. 5. 1964, str. 1 in 8.
- Celjani so se oddolžili, Celjski tednik, letnik XVIII, št. 21, 28. 5. 1965, str. 1.
- Uspela akademija, Celjski tednik, letnik XVIII, št. 21, 28. 5. 1965, str. 2.
- Manifestacija mladih, Celjski tednik, letnik XVIII, št. 21, 28. 5. 1965, str. 1.
- Celjani so se oddolžili, Celjski tednik, letnik XVIII, št. 21, 28. 5. 1965, str. 1.
- Praznik na Hudinji, Celjski tednik, letnik XX., št. 20, 27. maj 1966, str.1.
- Cicibani za dan mladosti, Celjski tednik, letnik XXI., št. 18, 25. 5. 1967, str. 2.
- Množica talentov, Celjski tednik, letnik XXI, št. 18, 1. 6. 1967, str. 15.
- Svečani sprejem štafete mladosti, letnik XXII., št. 19, 23. 5. 1968.
- Igrišče – za dan mladosti, Novi tednik, letnik XXIII, št. 20, 23. 5. 1969, str. 8.
- Foto vesti, Novi tednik, letnik XXIII, št. 21, 28. 5. 1969, str. 16.
- Ob dnevu mladosti, Novi tednik letnik XXIV, št. 21, 27. 5. 1970, str. 1.
- Parada mladinske dejavnosti, Novi tednik, letnik XXV, št. 20, 27. 5. 1971, str. 13.
- Parada mlade športne aktivnosti, Novi tednik, letnik XXV, št. 21, 3. 6. 1971, str. 3.
- Parada mladinske dejavnosti, Novi tednik, letnik XXV, št. 20, 27. 5. 1971, str. 13.
- Mladi mladim, Novi tednik, letnik XXVI, št.21, 25. 5. 1972, str. 24.
- Mladost v maju, Novi tednik, letnik XXVI, št. 22, 1. 6. 1972, str. 15.
- Mladi mladim, Novi tednik, letnik XXVI, št. 21, 25. 5. 1972, str. 24.
- Osrednja prireditev za dan mladosti, Novi tednik, letnik XXVII, št. 19, 24. 5. 1973, str. 17.
- Proslavo motil dež, Novi tednik, letnik XXVIII, št. 21, 30. 5. 1974, str. 2.
- Tako ti voščimo, Novi tednik, letnik XXVIII, št. 20, 23. 5. 1974, str. 1.
- Pozdrav Titu, Novi tednik, letnik XXIX, št. 21, 29. 5. 1975, str. 2.
- S Titom naprej, Novi tednik, letnik XXX, št. št. 21, 27. 5. 1976, str. 1.
- Danes popoldan pionirska olimpijada, Novi tednik, letnik XXX, št. 22, 3. 6. 1976, str.16.
- S Titom naprej, Novi tednik, letnik XXX, št. 21, 27. 5. 1976, str. 1.

- Tone Vrabl, Prikaz vsega kar imamo in kar zmoremo, Novi tednik, letnik XXXI, št. 21, 26. 5. 1977, str. 4, 5.
- Plakete najaktivnejšim, Novi tednik, letnik XXXII, št. 20, 25. 5. 1978, str. 1.
- Plakete mladosti, Novi tednik, letnik XXXIII, št. 20, 24. 5. 1979, str. 2.
- Mladi izbrali Titovo pot, Novi tednik, letnik XXXIII, št. 20, 24. 5. 1979, str. 1.
- Vojaki predstavili kulturno dejavnost, Novi tednik, letnik XXXIV, št. 20, 22. 5. 1980, str. 1.
- Ob dnevu mladosti, Novi tednik, letnik XXXIV, št. 21, 29. 5. 1980, str. 16.
- Sporočilo Jugoslavije svetu, Novi tednik, letnik XXXIV, št. 20, 22. 5. 1980, str. 1.
- Novi tednik, letnik XLIII, št. 21, 25. 5. 1989, str. 1.
- Vojko Zupanc, Prireditve po meri mladih, Novi tednik, letnik XLIII, št. 21, 25. 5. 1989, str. 2.
- Značka in izkaznica, Novi tednik, letnik XXXII, št. 21, 21. 5. 1981, str.1.
- Mateja Podjed, Rdeči nagelj za nove člane, Novi tednik, letnik XXXII, št. 21, 28. 5. 1981, str. 2.
- V.Einspieler, Jesen daje novosti, Novi tednik, letnik XXXII, št. 21, 28. 5. 1981, str. 3.
- F. Pungeršič (foto: Drago Medved), Obujena plemenitost, Novi tednik, letnik XXXII, št. 21, 28. 5. 1981, str. 16.
- Mladi za praznik, Novi tednik letnik XXXIII, št. 21, 27.5.1982 str. 5.
- Novi tednik, letnik XXXVII, št. 21, 26.5.1983, str. 2.
- Mladi so ustvarjalni na vseh področjih, Novi tednik, letnik XXXVIII, št. 21, 24.5.1984, str. 5.
- Mladi v Pionirskem domu, Novi tednik, letnik XXXVIII, št. 21, 24.5.1984, str. 8.
- Pisma bralcev, letnik XXXVIII, št. 21, 24.5.1984, str. 11.
- Ob dnevu mladosti številne prireditve, letnik XXXIX, št. 21, 30. 5. 1985, str. 2.
- Mladost in razigranost, Novi tednik, letnik XL, št. 20, 22.5.1986, str. 1.
- Tatjana Cvirn, To niso igre brez meja ..., Novi tednik, letnik XLI, št. 21, 28. 5. 1987, str. 1.
- Novi tednik, letnik XLI, št. 21, str. 3, 7.
- Edi Masnec, V mladost z roko v roki, Novi tednik, letnik XLI, št. 19, 14. 5. 1987, str. 2.
- Dan Mladosti, Novi tednik, letnik XLII, št. 21, stran 3, 26.5.1988, str. 3.
- Vojko Zupanc, Prireditve po meri mladih, Novi tednik, letnik XLIII, št. 21, 25. 5. 1989, str. 2.
- Novi tednik, letnik XLIII, št. 21, 25. 5. 1989, str. 1.
- V Celju za dan mladosti, Celjski tednik, letnik XI, št. 21, 1. 6. 1962, str. 2.

6 SEZNAM SLIK

Slike 1, 2 in 3: Plakati Titove štafete, plakat dneva mladosti (25. maj: Dan mladosti, Upokojen.si, 25. 5. 2022. Dostopno na: <https://upokojen.si/nostalgijs/25-maj-dan-mladosti/>, 15. 2. 2024.) in plakat, ki povzroči plakatno afero (Jure Trampuž, Plakatna afero, Mladina, 24. 5. 2007. Dostopno na: <https://www.mladina.si/97147/plakatna-afera/>, pridobljeno 15. 2. 2024.)

Sliki 4 in 5: Titova štafeta v Celju leta 1948 (Za Titov rojstni dan, Celjski Tednik, letnik 1, št. 13, 29. 5. 1948, str. 1.)

Slika 6: Člani telovadnega društva Partizan Celje mesto, ki tečejo s Štafeto mladosti od cerkve sv. Danijela proti Kapucinskemu mostu v Celju. (Štafeta mladosti v Celju, Kamra, 14. 5. 2019. Dostopno na: <https://www.kamra.si/album-slovenije/stafeta-mladosti-v-celju/>, pridobljeno 15. 2. 2024.)

Slika 7: Prva parada mladosti v Celju leta 1957 (Velika parada mladosti v Celju, kljub slabemu vremenu, Celjski tednik, letnik IIX, št. 20, 31. 5. 1957, str. 1.)

Sliki 8 in 9: Štafetna palica kolektiva Kovinotehna Celje s pismom predsedniku Titu, 1958 (MNZC, Splošna zgodovinska zbirka, S 24600.)

Slike 10, 11, 12: Parada mladosti v Celju leta 1960 (Celjska mladina ob svojem in Titovem prazniku, Celjski tednik, letnik X, št. 21, 27. 5. 1960, str. 1.)

Slika 13: Nastop dva tisoč mladih pevcev (Dva tisoč mladih pevcev na manifestativnem nastopu, Celjski tednik, letnik X, št. 21, 27. 5. 1960, str. 1.)

Slike 14—17: Revija šolske telesne vzgoje 1961 in ritmične vaje mladink (Na pravi poti, Celjski tednik, letnik XI, št. 19, 26. 5. 1961, str. 1.)

Slika 18: Štafeta mladosti 1962 (MNZC, FZ3 4750, Štafeta od Celja do Mozirja, 9. 4. 1962, foto M. Božič.)

Slike 19—22: Parada mladosti v Celju 1964 (Veličasten pohod mladih, Celjski tednik letnik XVII, št. 21, 29. 5. 1964, str. 1 in 8.)

Sliki 23 in 24: Odkritje Kajuhovega spomenika pred celjsko gimnazijo (Celjani so se oddolžili, Celjski tednik, letnik XVIII, št. 21, 28. 5. 1965, str. 1 in Aristovnik, 2018, str. 93.)

Slika 25: Pionirska atletska olimpijada leta 1967 (Množica talentov, Celjski tednik, letnik XXI, št. 18, 1. 6. 1967, str. 15.)

Slika 26: Svečan sprejem štafete mladosti leta 1968 (Svečani sprejem štafete mladosti, letnik XXII., št. 19, 23. 5. 1968.)

Slika 27: Parada mladosti 1971 (Parada mladinske dejavnosti, Novi tednik, letnik XXV., št. 20, 27. 5. 1971, str. 13.)

Slika 28: Prireditev Mladi mladim (Mladi mladim, Novi tednik, letnik XXVI, št. 21, 25. 5. 1972, str. 24.)

Slika 29: Dan mladosti leta 1974 (*Tako ti voščimo*, *Novi tednik*, letnik XXVIII, št. 20, 23. 5. 1974, str. 1.)

Slika 30: Sprejem mladinke v ZSMS (*S Titom naprej*, *Novi tednik*, letnik XXX, št. 21, 27. 5. 1976, str. 1.)

Slike (30–39) Parade mladosti leta 1977 iz reportaže v *Novem tedniku* (*Tone Vrabl*, *Prikaz vsega, kar imamo in kar zmoremo*, *Novi tednik*, letnik XXXI, št. 21, 26. 5. 1977, str. 4, 5, foto Drago Medved.)

Slike 40, 41 in 42: Parada mladosti leta 1977 (MNZC, FZ3 2774-1, 5, 12, *Titova štafeta v Celju*, 1977, foto Drago Medved.)

Slika 43: Voščilo uredništva Novega tednika ob dnevu mladosti (*Novi tednik*, letnik XXXII, št. 20, 25. 5. 1978, str. 1.)

Slika 44: Naslovna slika Novega tednika leta 1979 (*Mladi izbrali Titovo pot*, *Novi tednik*, letnik XXXIII, št. 20, 24. 5. 1979, str. 1.)

Slika 45: Nastop pevskega zbora na prireditvi v Golovcu leta 1980 (*Vojaki predstavili kulturno dejavnost*, *Novi tednik*, letnik XXXIV, št. 20, 22. 5. 1980, str. 16.)

Slika 46: Vaja celjskih srednješolk za nastop na osrednji slovesnosti v Beogradu (*Sporočilo Jugoslavije svetu*, *Novi tednik*, leto XXXIV, št. 20, 22. 5. 1980, str. 1.)

Sliki 47 in 48: Štafeta mladosti v osemdesetih (MNZC, FZ3 6397 in 6309, *Prihod Titove štafete v okolico Celja*, 80. leta 20. stoletja, fotograf neznan)

Slike 49–52: Pionirska atletska olimpijada v Celju leta 1981 (*F. Pungeršič* (foto: Drago Medved), *Obujena plemenitost*, *Novi tednik*, leto XXXII, št. 21, 28. 5. 1981, str. 16.)

Slike 53, 54, 55 in 56: Štafeta mladosti leta 1981 (MNZC, FZ3 13909 in 2889-4 in 1165-1, *Titova štafeta v Celju*, maj 1981, foto Drago Medved.)

Slika 57: Koncert ob dnevu mladosti (*Ob dnevu mladosti številne prireditve*, letnik XXXIX, št. 21, 30. 5. 1985, str. 2.)

Slika 58: Štafeta mladosti leta 1986 (MNZC, FZ3 1168, *Štafeta v Golovcu*, 10. 4. 1986, foto Edi Masnec.)

Sliki 59 in 60: Plakat in priponka ob dnevu mladosti 1987 (MNZC, P 608, *Dan mladosti 87* in MNZC, S 23874, *Priponka Dan mladosti 87*.)

Slika 61: Plakat za dan mladosti leta 1988 (MNZC, P 600, *Dan mladosti 88*.)

Slika 62: Naslovnica Novega tednika leta 1989 (*Novi tednik*, letnik XLIII, št. 21, 25. 5. 1989, str. 1.)

Sliki 63 in 64: Ovojnica in pismo Tita za OŠ Slavka Šlandra (*SL_ZAC/1698*, II. OŠ Celje, *Kronika pionirskega odreda 1966–1972*)

7 PRILOGE

Dopis za Marijo Kolar in Dragico Kranjc:

Spoštovani!

Na IV. osnovni šoli Celje pripravljamo v okviru projekta ZPMS "Mladi raziskovalci zgodovine" raziskovalno nalogo o praznovanju dneva mladosti v Celju. Ker bi radi našo nalogo obogatili z vašimi spomini na ta praznik, vam bomo zelo hvaležni, če nam boste odgovorili na nekaj vprašanj. Prosimo tudi, če nam lahko zaupate nekaj svojih podatkov, s pomočjo katerih vas bomo v nalogi predstavili (letnica rojstva, zaposlitev na IV. osnovni šoli Celje, kraj bivanja).

1. Kako se spominjate dneva mladosti iz svojega otroštva in mladosti?
2. V literaturi smo prebrali, da je učitelj športa na IV. osnovni šoli Celje Roman Lešek na šoli uvedel Teden mladosti. Ali se spomnite, kako ste obeleževali dan mladosti na šoli?
3. Ali menite, da je bil za učence to pomemben praznik?
4. Ali so se odvijale v Celju na ta dan prireditve?
5. Vam je kakšen dan mladosti posebej ostal v spominu?

Za odgovore se vam zahvaljujemo in vam pošiljamo lepe pozdrave iz IV. osnovne šole Celje.

Raziskovalci Jakob Drofenik, Jaša Tomaž Krajnc in Nejc Preložnik z mentorico Jernejo Pavlič

Odgovor Marije Kolar (posredovano po elektronski pošti 24. 1. 2024)

Dragi vsi!

V tem kratkem zapisu bom skušala malo prikazati dan mladosti včasih.

Že v osnovni šoli smo se vedno veselili 25. maja, takrat nismo imeli pouka, bile so povsod proslave, po TV-ju smo spremljali predajo štafete, takrat tov. Titu, predsedniku naše skupne države Jugoslavije.

Na šoli smo imeli proslavo, pela sem v pevskem zboru, oblečeni smo bili v modra krila, dečki v hlače, bele bluže, rdeče rutice okrog vratu, na glavi modre pionirske kape. Peli smo pesmi iz NOB, šivala je deklica zvezdo, Lepo je v naši domovini biti mlad in druge.

Kot dijakinja gimnazije v Črnomlju, se spomnim, da smo vsi dijaki na ta dan tekli skozi mesto in predajali štafeto.

Predvidevam, da se je tako dogajalo po vseh krajih. Po TV-ju smo gledali veličastno proslavo v Beogradu, kjer so bili zbrani mladi iz vseh republik skupne države, posebej zaslužen mladinec pa je štafeto predal tov. Titu, predsedniku Jugoslavije.

To je bila veličastna proslava od dnevu mladosti, v počastitev Titu, njegovemu rojstnemu dnevu in vsem mladim.

Tudi na naši, IV. osnovni šoli Celje, smo imeli na ta dan pouka prosto, povsod so bile proslave. Na šoli so bili nastopi pevskega zbora, recitacije, igre, odvijale so se športne prireditve.

To je bil najlepši praznik v šolskem letu. Slavili smo dan mladih, verjeli v lepo bodočnost, bili smo zelo povezani med sabo in solidarni. Ni bilo mladinskega prestopništva, odvijale so se prostovoljne delovne akcije v skupno dobro. Živelimo skromno, pošteno, si med seboj pomagali.

Lepi časi so bili ...

Z nostalgijo se spominjam teh časov.

Na IV. osnovni šoli sem se zaposlila leta 1971 in tu ostala 39 let do upokojitve. Rada sem opravljala svoje delo, vse generacije učencev so mi ostale v lepem spominu.

Odgovori Dragice Kranjc (posredovani so bili po elektronski pošti 19. 2. 2024):

1. Kako se spominjate dneva mladosti iz svojega otroštva in mladosti?

Najprej pomislim na dan mladosti v 7. razredu osnovne šole.

Nekaj besed je, ki mi pridejo na misel: PRIČAKOVANJE, PONOS, VESELJE, ... Dan mladosti je pomenil vstop v odraslost, uradno smo se začeli imenovati »mladinci«. Dan je pomenil prehod iz otroštva v odraslost. Zato smo se tega veselili in bili ponosni, saj smo postali del jugoslovanske mladine. Res smo(sem) čutili/-a pripadnost domovini.

Ta dan je bil prazničen za vse sedmošolce. Z avtobusom so nas odpeljali v Kumrovec na ogled Titove rojstne hiše. Dobili smo izkaznico, mladinsko izkaznico, s katero smo od takrat dalje potrjevali svojo »odraslost«.

2. V literaturi smo prebrali, da je učitelj športa na IV. osnovni šoli Celje Roman Lešek na šoli uvedel Teden mladosti. Ali se spomnite, kako ste obeleževali dan mladosti na šoli?

Tega se ne spomnim.

3. Ali menite, da je bil za učence to pomemben praznik?

Za večino prav gotovo. Sem pa prepričana (če gledam nazaj z očmi odrasle osebe, ki dela v šolstvu), da se morda nekaterih učencev dogodki niso dotaknili.

4. Ali so se odvijale v Celju na ta dan prireditve?

V vsakem mestu so bile proslave in prireditve, največja pa takrat, ko je skozi Celje pripotovala Titova štafeta. To je bilo seveda pred 25. majem, saj je štafeta prepotovala celo Jugoslavijo. Nositi štafetno palico, pa čeprav le delček poti, je bila izjemna nagrada. Za to so bili izbrani zgolj posamezniki, ki so tako ali drugače (tudi v športu) izstopali.

5. Vam je kakšen dan mladosti posebej ostal v spominu?

Najbolj mi je ostal v spominu 25. maj 1980. Takrat sem obiskovala 3. letnik I. gimnazije v Celju. Izbrana sem bila v skupino plesalk za nastop na stadionu v Beogradu na predvečer Titovega rojstnega dne.

Vsako leto so izbirali plesalce po različnih mestih v SFRJ; tega leta sta v Sloveniji bila na vrsti Celje in Novo mesto. Izbrali so samo dekleta (višina okrog 165 cm), s posluhom in smislom za ritem. V tem letu so v Celju izbirali dijakinje z današnje 1. gimnazije ter z GCC (takrat Pedagoška gimnazija Celje).

Ko sem izvedela, da sem izbrana, je bilo veselje neopisljivo! Ne spomnim se dogodka kasneje, ki bi bil primerljiv po intenzivnosti mojih občutkov.

Z vajami smo začeli ob koncu zime; vodila nas je ga. Marija Cankar, prof. športne vzgoje na gimnaziji. Ples, gibi, glasba, ... vse je bilo izbrano, ona nas je morala vsega samo naučiti. Morale smo biti do popolnosti usklajene. Ni bilo škoda časa – z veseljem smo hodile na vaje.

In potem se je zgodil 4. maj 1980. Josip Broz Tito je umrl. Kaj sedaj? Prireditelj sploh bo? Žalost in skrb sta nas prevevali. Ko smo izvedele, kakšna je odločitev, smo si oddahnile. Nastop na stadionu bo, le da bo namesto Tita na tribuni ogromna Titova slika in štafeto bodo nekako »predali sliki«. Vmes (6. maja) sem praznovala 18. rojstni dan. Tudi ta ni imel pravega leska zaradi Titove smrti ter skrbi, ali se bomo v Beograd sploh odpravili.

V maju je tako sledilo še nekaj vaj, potem pa so nas teden dni pred nastopom z vlakom odpeljali v Beograd. Nastanjeni smo bili v vojašnicah. Tudi tukaj so bili dnevi prežeti z vajami. Z vojaškimi avtobusi so nas dvakrat na dan odpeljali na stadion, kjer smo usklajevali nastop. Slovenke smo imele točno določen košček na stadionu, bile smo v modri barvi. Poleg nas so bila dekleta iz Črne Gore. Z njimi smo kakšno reklo, sicer pa je bilo nemogoče imeti stike, saj smo bili vsak na svojem delčku zelenice.

Za nagrado smo si neko popoldne ogledali nogometno tekmo Partizan : Crvena zvezda. Nekaterim je to ogromno pomenilo, meni ne. Je bilo pa zanimivo videti stadion ter doživeti vzdušje med tekmo.

Samega nastopa se potem pravzaprav ne spomnim več dobro. Čustva, ki sem jih doživljala, ko sem bila izbrana, ko smo bili v negotovosti zaradi razvoja dogodkov in ko smo vadili skupaj ... Vse to je zadoščalo. Sam zaključek pogosto izzveni, saj je večkrat zgolj povzetek prej narejenega. Tako je bilo tudi pri meni.

Le kadar sem po radiu slučajno zaslišala glasbo, ki je bila podlaga našemu plesu, so se mi noge začele kar same premikati ...

Sistem v moji nekdanji državi me je prepričal, da sem pomembna. Da lahko nekaj storim, da bo – gledano v celoti – delovalo izvrstno. Za to sem hvaležna.